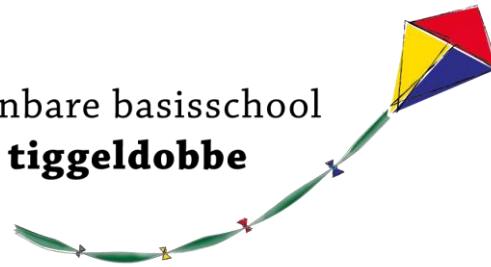

Notitie pedagogisch klimaat Sociale veiligheid Burgerschap & Integratie

openbare basisschool
tiggeldobbe

 onderwijs voor de toekomst

o.b.s. Tiggeldobbe
Zadelmakerij 6, 9951 JM Winsum
tel.: 0595 - 441831
www.tiggeldobbe.nl
obstiggeldobbe@lauwerseneems.nl

Versie april 2019
(een update van de versie van februari 2018)

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Inleiding, missie, visie en pedagogisch klimaat	3
Levensbeschouwelijke identiteit	3
Missie	4
Visie	4
Kernbegrippen of bouwstenen betreffende de visie op onderwijs:	4
Pedagogisch klimaat	4
De waarden van onze organisatie	5
Actief burgerschapsvorming en sociale integratie.....	5
3. Doelen pedagogisch klimaat, de sociale veiligheid, burgerschap en integratie	6
Algemene doelen.....	6
Specifieke doelen	6
4. De huidige situatie	7
4.1. Inzicht in de huidige situatie	7
4.2. Wat doen we en wat gebruiken we?	7
KIJK	7
Klassenbezoeken	7
Inspectie	7
Interne audit.....	7
Zelfevaluatie	7
Tevredenheidsonderzoek	8
Functioneringsgesprekken	8
RI&E	8
Collegiale ondersteuning.....	8
Observaties en gesprekken.....	9
Tevredenheidsonderzoek op schoolniveau	9
4.3. Wat doen we op school.....	9
Waarden	9
Voorbeeldfunctie.....	9
Verantwoordelijkheid	9
Bevestiging	9
Aandacht	9
Schoolregels.....	9
Gouden Weken (de start van een nieuw jaar).....	10
Eigenaarschap bij kinderen	10
Actief Burgerschap	10
Spreekbeurten en werkstukken.....	10
Wereld oriënterende vakken	10
Actualiteit en maatschappij.....	11
Leerlingenraad.....	11
Goede doelen	11
Cultuureducatie	11
4.4. Pesten	11
4.5. Het afhandelen van incidenten.....	11
4.6. Time out, schorsen en verwijderen	12
4.7. Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Verwijsindex.....	13
4.8. Klachtenregeling	13
4.9. Calamiteiten	13
4.10. Uitgangspunt bij afhandeling en vertrouwenspersoon	13
5. Beleidsvoornemens	13
5.1. Overzicht en de weg naar de gewenste situatie	14
6. Evaluatie en borging	14
De bijlagen	16
Bijlage 1. Vragenlijst (nieuwe) ouders groep 1	17
Bijlage 2. Interne incidenten registratie (zit als aparte notitiecategorie in ParnasSys)	21

Bijlage 3. De domeinen democratie, participatie en identiteit (per groep)	22
Bijlage 4. Voorbeelden van gedrag passend bij onze kapstokregels	25
Bijlage 5. Pesten	27
Bijlage 6. Reflectieformulier (4G's)	33
Bijlage 7. De vertrouwenspersoon	3434
Bijlage 8. Meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld	35

1. Inleiding

In dit document beschrijven we het beleid van de school ten aanzien van de domeinen pedagogisch klimaat, sociale veiligheid, burgerschap en integratie. Om op een planmatige wijze gestalte te geven aan bovenstaande zal dit document tevens gebruikt worden als borging- en evaluatie-instrument. Cultuuronderwijs is nog specifiek uitgewerkt in de notitie Cultuuronderwijs.

Voor een goede ontwikkeling is een goed pedagogisch klimaat en sociale veiligheid nodig. Om zich te ontwikkelen tot burgers die actief deelnemen aan de maatschappij moeten we kinderen de gelegenheid bieden tot het ontwikkelen van vaardigheden. Kennis van de maatschappij en kennis van ontwikkelingen op allerlei gebied behoren tot de bagage die we de leerlingen meegeven om te participeren.

Vandaar dat wij in deze onderwerpen in samenhang uitwerken. Deze gebieden kunnen we niet los van elkaar zien en vormgeven.

Bevordering van burgerschap en integratie is belangrijk, omdat de betrokkenheid tussen burgers onderling en burgers en de overheid is afgenomen. De opdracht aan scholen om actief burgerschap en sociale integratie te bevorderen is in de wet vastgelegd:

“Het onderwijs:

- gaat er mede van uit dat de kinderen opgroeien in een pluriforme samenleving;
- is mede gericht op het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie;
- is er mede op gericht dat leerlingen kennis hebben van en kennis maken met verschillende culturen en achtergronden van leeftijdgenoten.”

2. Inleiding, missie, visie en pedagogisch klimaat

Uit de identiteit, de missie en de visie van de school blijkt dat het pedagogisch klimaat, evenals burgerschapszin en integratie, belangrijke punten zijn. We geven daar actief vorm aan. Uit ons Schoolplan (11-15):

Levensbeschouwelijke identiteit

De Tiggeldobbe is een openbare basisschool. Dat betekent dat wij actief vormgeven aan de kenmerken van openbaar onderwijs, te weten:

✓ **Algemene toegankelijkheid**

Onze school is toegankelijk voor alle leerlingen, ongeacht godsdienst of levensbeschouwing. Op deze gronden weigeren wij principieel geen leerlingen. Sterker, we juichen het toe dat kinderen (en leerkrachten) met verschillende culturele en levensbeschouwelijke achtergronden op onze school zijn.

✓ **Actieve pluriformiteit**

In ons onderwijs schenken wij op respectvolle wijze aandacht aan de verscheidenheid van levensbeschouwelijke en maatschappelijke waarden in de Nederlandse samenleving.

✓ **Non-discriminatie**

Onze school eerbiedigt ieders godsdienst of levensbeschouwing. Iedere vorm van discriminatie op grond van godsdienst, levensbeschouwing maar ook op grond van cultuur, sekse, etniciteit, persoonskenmerken, sociale status, seksuele geaardheid en huidskleur wijzen wij af.

- ✓ Uitgaande van de **authenticiteit** van ieder kind richten wij ons onderwijs zo in dat ieder kind de mogelijkheid krijgt zich te ontwikkelen naar eigen aard en mogelijkheden.

Wij creëren een schoolklimaat waarin eenieder zich veilig voelt en aanvaard weet. De belangrijkste voorwaarde om tot ontwikkeling te komen is veiligheid. Kinderen moeten zich geborgen en thuis voelen op school. Wij proberen, binnen onze mogelijkheden, het gebouw, het terrein en wat erop en erin is, zo goed mogelijk in te richten. Daarnaast benaderen de leerkrachten de kinderen zo, dat het zelfvertrouwen van kinderen wordt gestimuleerd.

Dit komt naar voren in:

- het houden van groepsgesprekken
- aandacht geven aan en stimuleren van positief gedrag
- adequaat optreden van leerkrachten bij ongewenst gedrag
- serieus omgaan met klachten van kinderen
- bewust aandacht besteden aan sociale vaardigheden

Missie

Bij de Tiggeldobbe staat het kind centraal en wordt samengewerkt met het kind en de ouders om de kinderen voor te bereiden op de steeds veranderende wereld. Een wereld waarin kinderen zelfstandig (en samen met anderen) keuzes moeten leren maken en waar ze met kennis, vaardigheden en creativiteit hun eigen (gedroomde) toekomst in kunnen vullen.

Visie

We willen een school zijn waar ieder kind ertoe doet en belangrijk is. Alles wat we doen, doen we met (de ontwikkeling van) het kind als uitgangspunt. We betrekken kinderen bij hun eigen ontwikkeling door het gesprek met ze aan te gaan. Tevens willen we een school zijn waar in samenwerking met ouders en kinderen in een veilig en uitdagend klimaat betrokken wordt gewerkt aan de ontwikkeling van ieder kind.

Kernbegrippen of bouwstenen betreffende de visie op onderwijs:

- ✓ veiligheid en vertrouwen
- ✓ zelfstandigheid
- ✓ verantwoordelijkheid
- ✓ structuur
- ✓ een rijke en uitdagende (leer-)omgeving
- ✓ vakmanschap van de leerkracht
- ✓ preventieve hulpverlening
- ✓ omgaan met verschillen
- ✓ ouders als partners

Het kind staat centraal en is het uitgangspunt in ons handelen. Ieder kind heeft recht op opvoeding en goed onderwijs.

Pedagogisch klimaat

Een goed pedagogisch klimaat kenmerkt zich door veiligheid en vertrouwen, voorwaarden om te leren en te ontwikkelen.

Zes uitgangspunten voor een pedagogisch klimaat:

- 1) Emotionele steun en sensitieve responsiviteit;
- 2) Autonomie en ruimte;
- 3) Structureren en grenzen stellen;
- 4) Informatie geven en uitleggen;
- 5) Begeleiden van interacties tussen kinderen;
- 6) Stimuleren en ondersteunen van interacties tussen kind, ouders en school.

Feiten: (gebaseerd op diverse wetenschappelijke onderzoeken uit de jeugdzorg)

- Kinderen brengen een groot deel van de tijd door in een groep.
- Een open groepsklimaat heeft een positieve invloed op succes.
- Vier punten die van groot belang zijn voor een goed leefklimaat:
  - 1) De responsiviteit van de leerkracht (groepsleider).
  - 2) De mate van het gevoel hebben iets te leren.
  - 3) Structuur.
  - 4) Onderlinge relatie tussen jongeren.

Jongeren in een negatief groepsklimaat vervelen zich vaak, missen perspectief en voelen zich niet "veilig". Extreem strenge of onduidelijke en onvoorspelbare regels, geen vertrouwen en aandacht krijgen, klachten die niet serieus

genomen worden en leraren (groepsleiders) die zich niet aan de regels houden zijn van zeer grote invloed op het leefklimaat. In de kern gaat het om 3 pedagogische aspecten:

- 1) veiligheid en ondersteuning bieden.
- 2) ruimte scheppen voor leren en ontwikkeling.
- 3) regels en grenzen stellen.

Hier komt bij dat er aandacht nodig is voor de interacties tussen kinderen.

Samenwerken

Samenwerken vindt plaats tussen alle geledingen.

Het samenwerken:

- tussen de kinderen. We stimuleren maatjesleren, coöperatieve werkvormen, duo-leren, zowel in de groep als groeps-overstijgend;
- tussen leraar en leerling;
- tussen de teamleden. We maken gebruik van de expertise van de teamleden en zetten hun talenten gericht in. Vakmanschap wordt herkend en erkend en teamleden worden gestimuleerd hun vakmanschap te verhogen;
- tussen teamleden en ouders. We vragen van ouders onderwijsondersteunend gedrag door het steunen, sturen en stimuleren van hun kinderen. Talenten en vakmanschap van ouders zetten we in voor het verrijken van ons onderwijs. We informeren ouders over de ontwikkeling van hun kinderen. We zijn samen verantwoordelijk voor het leren en ontwikkelen; educatief partnerschap. Dit dient nog meer vorm te krijgen.

De waarden van onze organisatie

Goed onderwijs is gebaseerd op gezamenlijk gedragen waarden. Onze kernwaarden zijn passie, verbondenheid, talent, vakmanschap en authenticiteit.

- *Verbondenheid*; alleen in een omgeving waar aandacht is voor elkaar kunnen mensen tot bloei komen. Daarom werken we aan goede onderlinge relaties. Samen vormen wij effectieve leer- en leefgemeenschappen.
- *Authenticiteit*; ieder mens is uniek. Ieder kind mag zich ontwikkelen tot wie hij is, tot wat hij in zijn eigen blauwdruk bij de geboorte heeft meegekregen. Het is zelfs je opdracht in deze wereld om te worden wie je bent. Dat betekent dat we het kind moeten helpen zich bewust te worden van zijn talenten en mogelijkheden.
- *Talent*; alles wat wij doen, is gericht op het ontwikkelen van talent van de kinderen. Dat vraagt evenzeer om het ontwikkelen van onze eigen talenten, want dit is een continu, zich ontwikkelend proces. Talent groeit en vraagt dus om doorlopende zorg voor ontplooiing
- *Vakmanschap*; onze leerkrachten ontwikkelen hun didactische en pedagogische vaardigheden continu. Zij zijn op de hoogte van de ontwikkelingen en passen zo nodig hun lesgeven hierop aan. Het is de verantwoordelijkheid van de professional om zichzelf te ontwikkelen. Dat behoort tot het natuurlijk handelen.
- *Passie*; om ervoor te zorgen dat onze kernwaarden zichtbaar worden, verwachten we dat alle medewerkers hun werk met passie doen, motiverend zijn voor anderen en dat zij hoge eisen stellen aan hun eigen ontwikkeling en die van collega's.

In de Tirrel, het nog te bouwen gebouw waarin onze school naast een ander basisschool en een zorginstelling wordt gehuisvest, wordt doorgebouwd op deze waarden.

Specifiek voor dat gebouw is het motto *Jij doet er toe*. De leidende principes voor de partners in dit gebouw zijn Ontmoeten, Verbinden en Verrijken.

Actief burgerschapsvorming en sociale integratie

Actief burgerschapsvorming en sociale integratie kunnen worden verdeeld in drie domeinen: democratie, participatie en identiteit¹:

- Democratie omvat zowel de grondbeginselen en hoe die in het dagelijkse leven worden toegepast, als de staatsrechtelijke aspecten

---

¹ Bijlage 1 Houdingen, vaardigheden, kennis- democratie, participatie, identiteit.

- Participatie is een kenmerk van de democratische grondhouding en betreft het actief deelnemen aan het verbeteren van de omgeving
- Identiteit gaat over de wisselwerking tussen persoon en omgeving en hoe persoonlijke opvattingen bepalend zijn voor het gericht zijn op de gemeenschap.

Zo nu en dan speelt de ‘vluchtelingenproblematiek’ en emoties die dit bij inwoners van Nederland oproept; voor kinderen kan het verwarrend zijn om feiten en emoties te scheiden en hun eigen mening te vormen. Inzetten op informatie verwerven, informatie geven en helpen de vaardigheden te ontwikkelen, kan hierbij helpen.

Ook in de aanloop naar de overgang van onze school naar een nieuw gebouw in de Tirrel zal door passief (het ontmoeten in het gebouw van een rijke en brede schakering van mensen) en actief beleid (het samen met De Twaalf Hoven en de christelijke school activiteiten ontplooiën) de sociale integratie, het burgerschap, het krijgen van begrip en het ontwikkelen van vaardigheden om om te gaan met mensen die “anders” zijn, zich beter dan in een zelfstandige school kunnen ontwikkelen.

3. Doelen pedagogisch klimaat, de sociale veiligheid, burgerschap en integratie.

Algemene doelen

Hieronder verstaan we de algemene doelen, doelen die gebod zijn in de dagelijkse praktijk van de school en tot uiting komen in gedrag en houding.

- Een schoolklimaat, waarin een ieder zich veilig voelt en aanvaard weet. *Jij doet er toe!*
- Actief vormgeven aan de kenmerken van openbaar onderwijs: algemene toegankelijkheid, actieve pluriformiteit en non-discriminatie.
- Aansluiten bij individuele ontwikkel- en leerbehoeften.
- Talenten stimuleren.
- Vaardigheden leren om nu en in de toekomst deel te nemen en bij te dragen aan de maatschappij.
- Samenwerken: tussen de kinderen, tussen leraar en leerling, tussen de teamleden, tussen teamleden en ouders. Ook tussen andere bewoners en bezoeker (straks in een nieuw gebouw)
- Vormgeven van en bouwen aan de gezamenlijk gedragen waarden: verbondenheid, authenticiteit, talent, vakmanschap en passie.

Specifieke doelen

Voor onze school hebben we de volgende specifieke doelen bepaald, na teamgesprekken, raadpleging ouders en gesprekken met de medezeggenschapsraad. Tevens zijn de ontwikkelingen op het gebied van het onderwijs en in de maatschappij leidend geweest voor het bepalen van de doelen.

- ✓ Het kind en de ontwikkeling van het kind is leidend voor het aangeboden onderwijs.
- ✓ Het steeds beter leren kennen van het kind is daarbij van belang. De omgekeerde oudergesprekken tijdens de Gouden Weken en het betrekken van kinderen tijdens de zogenaamde 10 minuten gesprekken hebben we ingevoerd en willen we verder verfijnen.
- ✓ Educatief partnerschap vormgeven: verbeteren en oefenen (elk jaar beter) van het “omgekeerde karakter” van oudergesprekken, dit wil zeggen: meer wederkerigheid in de gesprekken. Geen eenrichtingsverkeer: de leerkracht vertelt niet alleen hoe het in de klas gaat, maar er vindt een gesprek plaats.
- ✓ Door gebruik te maken van de omgeving verrijken we ons onderwijs. Dit kan zijn door gastlessen van ouders, grootouders of andere inwoners, kunstenaars, ondernemers, maar ook door bezoeken aan instellingen, voorstellingen, lessen buiten de school. De nieuwe school in de Tirrel biedt daarbij veel mogelijkheden.
- ✓ Specifieke aandacht voor media-wijsheid. Alle kinderen krijgen structureel lessen via het mediapaspoort om media-wijs te worden. De komende jaren zal dit worden opgenomen in digitale geletterdheid. Dit is èn breder en komt meer tegemoet aan de snel veranderende (digitale) wereld.
- ✓ Vorm geven aan maatschappelijke redzaamheid en burgerparticipatie. De maatschappij verandert van een verzorgingsmaatschappij naar een participatiemaatschappij. Ook hier biedt de Tirrel een rijke omgeving.

4. De huidige situatie

4.1. Inzicht in de huidige situatie

Om een goed en verantwoord beleid te voeren is het noodzakelijk om goed inzicht te hebben in de huidige situatie; zowel op leerling-, groeps-, schoolniveau en in de beleving van leerlingen, leerkrachten en ouders. In willekeurige volgorde geven we hieronder aan hoe wij inzicht in de huidige situatie verwerven.

Opvallende zaken die belangrijk zijn om vast te leggen slaan we op in ons leerlingvolgsysteem ParnasSys. Uiteraard worden dit soort zaken ook onderling besproken. Dit kan zowel in één op één-gesprekken tussen intern begeleider, directeur of leerkracht. Het kan ook in teamverband of met externe instanties. Ook worden, indien gewenst, ouders betrokken.

4.2. Wat doen we en wat gebruiken we?

ZIEN!

[ZIEN!](#) Is een expertsysteem dat de leerkracht helpt bij het bevorderen van de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen. Er wordt in de groepen 3 tot en met 8 gebruik gemaakt van [zeven dimensies](#) die informatie geven over de ondersteuningsbehoeften van de groep en/of individuele leerlingen. ZIEN! bevat handige [functionaliteiten](#); het is een webbased systeem, heeft een goede inhoudelijke helpdesk en betreft de ouders in het proces.

Ook wordt m.b.v. ZIEN! de sociale veiligheid in beeld gebracht

KIJK

KIJK is een leerlingvolgsysteem bij de kleuters. In het systeem wordt ook de sociaal emotionele ontwikkeling in beeld gebracht.

Klassenbezoeken

Jaarlijks worden klassenbezoeken afgelegd door de directeur en de intern begeleider. Deze bezoeken leveren naast didactische ook gegevens op pedagogisch gebied op. Voor deze bezoeken is er een algemene Kijkwijzer waar ook het pedagogisch handelen onderdeel van uit maakt.

De bezoeken leverden op dat kinderen vriendelijk, positief en bemoedigend worden benaderd. De sfeer is goed. Dat blijkt ook uit het tevredenheidsonderzoek van 2018.

Inspectie

Tijdens het inspectiebezoek wordt ook gekeken naar het schoolklimaat en de bevordering van de burgerschap en de sociale integratie.

De inspectie heeft op haar bezoek in januari 2015 geconstateerd dat de opbrengsten op orde zijn. Sociale integratie en burgerschap zijn met voldoende beoordeeld. Echter vanwege het feit dat burgerschap niet in de schoolgids als item wordt genoemd en dit document nog niet was aangepast aan de wettelijke eisen, werd het totaal met een onvoldoende beoordeeld. Dat is vervelend, echter de inhoud van onze visie en het handelen daarnaar is niet veranderd en was en is in onze ogen goed en steeds goed geweest.

Interne audit

Schoolbestuur Lauwers en Eems neemt deel aan het provinciale auditteam. Scholen kunnen een audit aanvragen bij dit team en/ of door directie worden aangemeld.

Dat is op onze school nog niet gebeurd. De reden is dat er in januari 2015 een regulier inspectiebezoek was en de school in de herfst van 2014 vrijwillig meedeed aan een pilot van de inspectie betreffende het nieuwe waarderingskader.

Zelfevaluatie

In 2017 is er, net als op alle scholen van Lauwers en Eems een zelfevaluatie uitgevoerd. Een zelfevaluatie als vliegwiel van de kwaliteitsontwikkeling. Als middel tot reflectie:

Zelfevaluatie is een proces waarin de school systematisch informatie verzamelt om het eigen functioneren te kunnen beoordelen. Op basis hiervan kan de school onderbouwde beslissingen nemen voor verbeteringen. Een school die een goede zelfevaluatie kan uitvoeren, heeft een krachtig instrument in handen waarmee zij kan werken aan duurzame ontwikkeling van haar onderwijskwaliteit. Hoe sterker een school is in het evalueren van haar onderwijs, hoe groter de kans dat scholen uit leerlingen halen wat erin zit.

Als middel voor ontwikkeling:

Zelfevaluatie draagt ook bij tot de verankering van verbeteringen. Zelfevaluatie markeert een moment van onderzoek en reflectie. Doen we de dingen zoals we die hebben afgesproken? Wat gaat goed, wat kan beter? Zelfevaluatie geeft inzicht in de sterke punten en de ontwikkelmogelijkheden van de school en heeft een positieve invloed op de professionele cultuur. Om van de zelfevaluatie een gezamenlijke verantwoordelijkheid te maken kan de school ervoor kiezen teamleden eigenaar te maken van een bepaald onderwerp dat wordt onderzocht.

Ook het pedagogisch handelen is daarin meegenomen. Uit deze evaluatie:

Bevindingen:

Op de onderdelen *Veilig en ondersteunend pedagogisch klimaat* en *Het uitspreken van hoge verwachtingen* scoren we een goed. Wij zijn tevreden met de aanpak en de uitvoering. Ten aanzien van een *Uitdagende leeromgeving* vinden we dat we dat voldoende doen. Alle drie onderdelen behoeven continue aandacht en aanpassing. Zowel op schrift als in de praktijk. Het beleidsplan sociale veiligheid, pedagogisch klimaat en burgerschap is aangepast voor schooljaar 2015-2016. Dit is de basis voor ons handelen.

We krijgen met enige regelmaat kinderen van andere scholen. Feedback van die ouders geeft aan dat ze te spreken zijn over de manier waarop er met hen en met kinderen wordt omgegaan en hoe (in een aantal gevallen) kinderen opbloeien.

Conclusies:

Het werken door leerkrachten gebeurt veelal vanuit een pedagogisch warme en veilige omgeving. Het is iets wat voor ons een prioriteit is. Het is dé basis. De (eigen) rol van kinderen is daarom van belang. Dat hebben we in 2016 zeer nadrukkelijk uitgesproken en ingevuld. Als er iets in de sociale en/of pedagogische context gebeurt, is de eerste reflex: praten met het kind in plaats van over het kind. Dat is langzaam gemeengoed geworden.

Het uitspreken van hoge verwachtingen is een onderwerp dat net als andere taaluitingen als: *Je kunt het vast wel. Je hebt goed je best gedaan*, in het dagelijks handelen van de leerkrachten zitten, maar waar ook nog wel winst is te halen. Taal gebruiken om kinderen te stimuleren en te prikkelen en niet (onbewust) remmen (*Ja, dat is ook heel moeilijk*) blijft een punt dat onder de aandacht moet blijven.

De uitdagende leeromgeving is iets waar vooral in de midden- en bovenbouw nog winst is te behalen.

Beleidsconsequenties:

Het beleidsplan sociale veiligheid, pedagogisch klimaat en burgerschap wordt jaarlijks (als ontwikkel- en borgingsdocument) aangepast. Het taalgebruik in lessen van leerkrachten richting kinderen en het stellen van eisen blijft onder de aandacht en zal via observaties worden gemonitord.

De uitdagende omgeving is iets waar we aan moeten werken. +

Een mogelijke verdere versteviging van het Pedagogisch klimaat zou kunnen zijn om Rots & Water standaard in één groep te gaan doen.

Tevredenheidsonderzoek

Eens per twee jaar wordt op alle scholen van L&E een tevredenheidsonderzoek uitgevoerd onder leerlingen, leerkrachten en ouders. Het instrument bestaat uit vier vragenlijsten (één voor leerlingen, één voor ouders, één voor medewerkers en één voor het management). Met behulp van de vragenlijsten kan de kwaliteitsperceptie van de ouders, leerlingen en medewerkers in kaart worden gebracht. Van de opbrengsten krijgt de school een samenvatting. De school maakt zelf op basis van de gegevens een plan van aanpak voor verbeteringen.

Het laatste tevredenheidsonderzoek was in november 2016. Daar zijn geen grote opvallende zaken geconstateerd. Het plan van aanpak dat we hebben gemaakt op basis van de uitkomsten, is te lezen op de website van de school evenals op Scholen op de Kaart.

Functioneringsgesprekken

Tijdens het functioneringsgesprek tussen leerkracht en de directeur is welzijn en welbevinden een vast onderwerp.

RI&E

Eens per vier jaar wordt er een risico-inventarisatie en –evaluatie uitgevoerd. Dit gebeurt onder auspiciën van de sectordirectie. Deze RI&E is de basis van een het arbobeleid en zorgt dat risico's in de scholen t.a.v. veiligheid, gezondheid en welbevinden in beeld worden gebracht en dat er plan voor wordt gemaakt om maatregelen op te stellen. Ook wordt er een zogenaamde preventiemedewerker aangesteld. De laatste RI&E, evenals het Plan van Aanpak is gehouden eind 2016 respectievelijk in de herfst van 2017.

Collegiale ondersteuning

Collegiale ondersteuning en ondersteuning van de leiding is belangrijk. Dit geldt ook voor elkaar informeren en op de hoogte houden van gebeurtenissen op school en in het leven van een kind. Uitgangspunt is dat alle leerkrachten gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor alle kinderen en specifiek voor de kinderen in de eigen groep

Observaties en gesprekken

Dagelijkse observaties en kindgesprekken kunnen een belangrijk instrument zijn om inzicht te krijgen in de gevoelens en de beleving van de kinderen. Deze gegevens kunnen dienen om het kind beter te begrijpen en te helpen om het gekend en gezien worden, evenals de gevoelens van veiligheid te vergroten (zie ook ZIEN! en KIJK)

Tevredenheidonderzoek op schoolniveau

De ouders van nieuwe leerlingen worden bevraagd over hun beleving van de school, waarbij ook het pedagogisch klimaat aan de orde komt

4.3. Wat doen we op school

Waarden

Goed onderwijs is gebaseerd op gezamenlijk gedragen waarden. Onze kernwaarden zijn passie, verbondenheid, talent, vakmanschap en authenticiteit. Wij trachten deze waarden in ons dagelijks handelen vorm te geven en elkaar hierop feedback te geven.

Voorbeeldfunctie

Wij zijn ons bewust van onze voorbeeldfunctie. Ons gedrag op het plein, in de school, tijdens uitstapjes e.d. wordt (ongemerkt) geregistreerd door de kinderen. Ook ons gedrag onderling wordt opgemerkt. Een visie op sociale veiligheid en welzijn, die gedragen wordt door alle teamleden, wordt uitgestraald in woord en gebaar. De toon en woordkeus van de leerkracht zijn belangrijk.

Verantwoordelijkheid

Ieder teamlid voelt zich verantwoordelijk voor de sfeer op school. Dus zijn we er om toezicht te houden, tonen we belangstelling en maken we samen plezier. We accepteren en waarderen het unieke van ieder mens en stimuleren de kinderen tot een dergelijke houding.

Bevestiging

Door bevestigende feedback en complimenten stimuleren we de kinderen om gewenst gedrag te vertonen. Tevens geven we daarmee een impuls aan het zelfvertrouwen van de kinderen. Prijzen kan klassikaal; dit kan stimulerend werken voor de andere kinderen. Prijzen kan verbaal, maar ook non- verbaal (knipoogje, de duim omhoog, etc.).

Aandacht

Door de kinderen positieve aandacht te schenken, zal het minder de behoefte hebben om op een negatieve wijze de aandacht te vragen.

Schoolregels

Daar waar mensen bij elkaar zijn is het belangrijk afspraken te maken hoe we met elkaar en met onze omgeving omgaan. Op onze school doen we dat ook. We hebben niet een vaste lijst met regels. Dat is geen werkbare manier. Omdat we het van belang vinden dat kinderen eigenaar zijn van afspraken hoe je met respect met elkaar en de omgeving omgaat, maken we die regels samen met de kinderen.

De basis van onze schoolregels (ook wel kapstokregels) zijn de volgende:

- ✓ we zorgen voor elkaar
- ✓ we gaan respectvol met elkaar om
- ✓ we gaan respectvol met spullen en onze omgeving om

Voor voorbeelden van gedrag passend bij deze regels zie de bijlage 4.

Deze regels zijn geen strak keurslijf. De kinderen moeten binnen deze regels op eigen wijze (leren) functioneren. Als kinderen zich niet aan afspraken houden, worden ze daarop aangesproken.

Naast kapstokschoonregels worden samen met de kinderen per groep afspraken gemaakt. Dit zijn afspraken over hoe je met elkaar omgaat. Ze zijn bedoeld om kinderen eigenaar te maken van hun eigen groepsafspraken en met elkaar een klimaat van veiligheid te scheppen. Ze zijn ook bedoeld om pestgedrag te voorkomen of vroegtijdig aan te pakken. Deze afspraken worden aan het begin van het schooljaar gemaakt en worden in het lokaal opgehangen en maken deel uit van het anti-pestprotocol.

Gouden Weken (de start van een nieuw jaar)

Het begin van het schooljaar is een belangrijke periode. Kinderen starten met een relatief schone lei en de sociale setting begint min of meer opnieuw. Deze zogenaamde gouden weken zijn voor de leerkrachten belangrijk om een stevige basis te leggen voor een goed pedagogisch klimaat. Extra aandacht aan dit onderdeel en de processen die spelen zijn van groot belang voor een goed gevoel bij kinderen voor het hele verdere jaar. In de eerste weken wordt extra aandacht besteed aan dit proces. Dit gebeurt o.a. in kringgesprekken en in het opstellen van afspraken / regels per groep.

Eigenaarschap bij kinderen

Wij willen het eigenaarschap bij kinderen vergroten. Door dit te vergroten en versterken. Hiermee streven we na het welbevinden, betrokkenheid en motivatie te versterken

Hoe ziet eigenaarschap bij kinderen eruit? Je kunt de mate waarin kinderen participeren onderverdelen in vijf niveaus van betrokkenheid. Hoe meer betrokken de kinderen zijn, des te duurzamer is de opbrengst van het leren en des te flexibeler kunnen zij, wat ze geleerd hebben in andere situaties toepassen.

De vijf niveaus van participatie en daarmee eigenaar zijn:

Vertegenwoordigd: De leerlingen zijn uitvoerder. Wat betreft hun participatie is er sprake van 'passieve consumptie', ook als ze tijdens de activiteiten een actieve rol krijgen.

Geraadpleegd: De kinderen zijn bij (thema-)keuze en opzet betrokken en hebben daardoor enige invloed op vorm en inhoud van de activiteit. Ze hebben tijdens de activiteiten een uitvoerende rol.

Actief betrokken: De kinderen worden in alle fasen van de activiteit geïnformeerd en actief betrokken, kunnen daardoor ook enige sturing uitoefenen. De uiteindelijke regie en de beslissingen blijven vooral in handen van de leerkracht.

Mede-eigenaar: De kinderen zijn in alle fasen echt mede-eigenaar en samen met de leerkracht verantwoordelijk voor het resultaat.

Eigenaar: Uiteindelijk is ieder kind zelf verantwoordelijk voor de eigen keuzes, ontwikkeling, houding en gedrag.

Praktisch op onze school

Voor kinderen kan eigenaarschap in de dagelijkse gang van zaken vorm krijgen door bijvoorbeeld:

- gepersonaliseerd leren met daarbij feed back-, feed forward- en kind -en leergesprekken;
- kinderen participeren in een leerlingenraad;
- toepassen van coöperatieve werkvormen;
- betrekken van kinderen bij hun eigen ontwikkeling;
- in het algemeen: meer praten met dan over kinderen door leerkrachten (en ouders);

Actief Burgerschap en sociaal emotionele ontwikkeling

De groepen 3 tot en met 8 werken met de methode KLEUR. KLEUR op school een methode die aandacht besteedt aan levensbeschouwing en sociaal-emotionele vaardigheden, aan samenleving en burgerschap. Het prikkelt de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen binnen de school als minisamenleving. Het biedt ruimte voor de persoonsvorming van de kinderen en geeft handvatten voor de leerkracht om samen met de kinderen te werken aan sociaal-emotionele ontwikkeling, verbinding, levensbeschouwing en burgerschap. De methode geeft stem aan de eigenheid van elk kind en aan de diversiteit binnen de eigen groep, de school, de woonomgeving en de maatschappij.

In de groepen 1 en 2 wordt Kleur gebruikt als bronnenboek. Structureel wordt daar gewerkt met de Bakjes-aanpak van Luc Koning. Dat is een aanpak voor sociaal emotionele ontwikkeling. Het besteedt aandacht aan de vier componenten van de sociaal emotionele ontwikkeling, sociaal emotionele woordenschat, de waarden en normen en vaardigheden en mentaliteit van de kinderen. De onderwerpen van de bakjesaanpak hangen op de deuren van de onderbouwgroepen. Zo weten ook de ouders welk onderwerp een extra accent krijgt.

Spreekbeurten en werkstukken

In groep 5 t/m 8 worden spreekbeurten gehouden. Alle kinderen maken de keus voor een onderwerp. Werkstukken (groep 7 en 8) worden gemaakt op basis van vastgelegde afspraken in school. De onderwerpen voor de spreekbeurten worden gekozen in overleg met de leerkracht. Ook bij de wereld oriënterende vakken zijn er mogelijkheden de wereld te ontdekken en keuzes te maken in presentatie. De kinderen in de Plus-groep, werken ook veelal aan deze presentaties

Wereld oriënterende vakken

In de groepen 4 tot en met 8 werken we met Blink. In deze methode maken kinderen samen met de leerkracht keuzes voor zowel inhoud als uitwerking. Ieder jaar hebben we schoolbreed een gezamenlijk project. Gedurende een week

besteden we dan naast de basisvaardigheden veel aandacht aan een onderwerp, het geheel wordt afgesloten met een tentoonstelling en/of voorstelling.

Actualiteit en maatschappij

Dagelijks kijken groep 5 t/m 8 het korte Jeugdjournaal (5 minuten). Actuele onderwerpen die zo nodig en/ of indien gewenst verder worden toegelicht door de leerkracht en besproken met de kinderen. De teksten van onze methode begrijpend lezen, Nieuwsbegrip, behelzen ook onderwerpen uit de actualiteit.

Leerlingenraad

Onze school heeft een leerlingenraad. Deze wordt samengesteld uit leerlingen van groep 6, 7 en 8 en ieder jaar gekozen door leerlingen uit die groepen. De raad mag gevraagd en ongevraagd advies geven aan de schoolleiding. De kinderraad wordt begeleid door de leerkracht. We zien de kinderraad als een 'oefening in burgerparticipatie'.

Goede doelen

Wij vinden dat we de leerlingen ook moeten meegeven dat het goed is om iets voor anderen te betekenen en ze bewust te maken dat er mensen in onze maatschappij zijn die wellicht hulp nodig hebben. Daarom doen we jaarlijks mee aan de actie Kinderpostzegels en eens per twee jaar aan Schaatsen voor Water. Incidenteel doen we ook aan andere acties mee. Dit kan zijn op initiatief van ouders, leerkrachten of kinderen (leerlingenraad).

Cultuureducatie

Onze school heeft haar eigen cultuureducatieplan met een breed aanbod aan activiteiten voor de kinderen van alle leerjaren. Hiertoe horen ook excursies naar musea en instellingen voor kunst en cultuur. Eens per twee jaar is er een concert met de Classic Express.

Er is een actief beleid voor het vinden van subsidies. Daar waar mogelijk en nodig werken we samen met andere scholen. Onze school wordt financieel gesteund door de Culturele Vrienden van de Tiggeldobbe.

Expressie

De expressie activiteiten bestaat o.a. uit taalexpressie, bijvoorbeeld het schrijven van een opstel en poëzie, maar ook spel en drama. Je leren uiten is, naast het beheersen van de basisvaardigheden, belangrijk. Wanneer aan een optreden in het openbaar, spreken in een (grotere) groep is één van de doelstellingen die wij spelenderwijs willen realiseren door o.a. spreekbeurten en boekbesprekingen. De leerlingen van de onderbouw bespreken bijvoorbeeld het weer en presenteren dat in de kring.

Tekenen en handvaardigheid komen in ruime mate –o.a. in het creatieve circuit- aan de orde. Allerlei technieken en materialen komen daarbij aan de orde. Bij creatieve uitingen van de leerlingen is niet alleen het eindproduct, maar ook het proces belangrijk. Rond de feestdagen worden er diverse creatieve activiteiten georganiseerd. De school werkt met verschillende bronnen voor deze lessen.

Alle kinderen verzorgen jaarlijks met hun groep een viering voor ouders, opa's, oma's en andere kinderen. Daarnaast voert groep 8 elk jaar de eindmusical op.

4.4. Pesten

Pesten is een stelselmatige vorm van agressie waarbij één of meer leerlingen bewust proberen een andere leerling, fysiek, verbaal of psychologische schade toe te brengen. Bij pesten is de macht ongelijk verdeeld.

Pesten hoort tot de meer omvattende categorie "sociale onveiligheid", daartoe behoren ook fysieke en verbale agressie, discriminatie en andere incidentensoorten. Pesten onderscheidt zich van die incidentensoorten, omdat het indringende en langdurige gevolgen kan hebben voor vooral de gepeste, maar ook voor de pester, omstanders en de leerprestaties en sfeer op school (definitie Nederlands Jeugd Instituut).

De lijn op onze school is dat we t.a.v. pesten als school werken aan pestpreventie; tijdig signaleren, adequaat ingrijpen, nazorg en monitoring.

Door te werken aan een positief klimaat met een heldere structuur en afspraken (zie hierboven) werken we aan pestpreventie. Tegelijkertijd weten we dat pesten overal voorkomt. Daarom blijven we werken aan een veilig klimaat en zijn we scherp op signalen die kunnen wijzen om onveilige en pestsituaties. Mocht pesten worden gesignaleerd dan gebruiken we het zogenaamde Pestprotocol. (zie de bijlage 6 met extra informatie over pesten, en het protocol). We hebben daarbij oog voor het kind en zijn omgeving en houden een proces rond pesten nauwkeurig in beeld.

4.5. Het afhandelen van incidenten

Iedereen wordt geacht zich aan de schoolregels te houden. Indien een kind een afspraak niet nakomt, wordt het daar op aangesproken. In dat gesprek houden we uiteraard rekening met leeftijd, situatie en gebeurtenis. We kunnen naast een individueel kind ook met een groep kinderen in gesprek gaan.

Kinderen leren van fouten of (onbedoeld of onbewust) fout gedrag en moeten de mogelijkheid krijgen om te leren. Schoolregels zijn geen strak keurslijf zijn. Kinderen moeten binnen deze regels op eigen wijze leren functioneren. Bij conflictsituatie kunnen we een reflectieblad gebruiken, dat kan helpen om kinderen inzicht te geven in hun eigen gedrag of situatie. Op dit blad staan de volgende onderdelen: de gebeurtenis, het gevoel daarbij, de gedachte die ze hadden, het concrete gedrag en kijken in de toekomst om te zien hoe in een dergelijke situatie in het vervolg gehandeld kan worden. (zie de bijlage 7; het Reflectieformulier).

Indien een leerling vaak (meerdere keren per dag) ongewenst gedrag vertoont, worden de ouders op de hoogte gesteld en wordt getracht om tot een gezamenlijke aanpak te komen. Eventueel wordt, i.o.m. ouders, door de school of door de ouders, deskundige hulp ingeroepen.

Bij een zeer ernstige overtreding of herhaaldelijk overtreden van de regels, bestaat de mogelijkheid dat de leerling door de bestuurder-bestuurder geschorst wordt. Hiervoor is een protocol (bestuursbreed) . Zie hiervoor het volgende hoofdstuk

Bij incidenten (zoals hier onder beschreven) wordt er door de leerkracht een korte notitie in ParnasSys gemaakt, met een korte beschrijving van het incident en de afspraken.

Bij zeer ernstige incidenten (dit ter beoordeling van de schoolleiding) wordt het incident geregistreerd met een door onze school ontworpen formulier. Dit formulier helpt om formeel ouders te betrekken bij een incident, met als doel dat er samen wordt gewerkt aan een (structurele en duurzame) oplossing (zie bijlage 3).

Incidenten zijn gedragingen op het gebied van pesten, geweld, vernieling, seksuele intimidatie en discriminatie. De schoolleiding is verantwoordelijk voor de incidentenregistratie.

Incidenten, die geregistreerd kunnen worden en de daaruit volgende acties:

- ✓ Weglopen van school onder schooltijd: informeren van de ouders, gesprek met de leerling. Overleg met ouders over eventuele maatregelen;
- ✓ Pesten (zie protocol);
- ✓ Lichamelijk geweld: gesprek met de leerling en indien nodig (dat ter beoordeling van leerkracht/intern begeleider en directeur) de ouders informeren;
- ✓ Vernieling: gesprek met de leerling, de ouders informeren. Bij geringe bedragen een waarschuwing. De tweede keer of hogere bedragen: vergoeden van de vernielde spullen i.o.m. de ouders;
- ✓ Seksuele intimidatie: gesprek met de leerling en de ouders informeren. Mogelijke consequentie één keer uitsluiten van de situatie waarin het gedrag plaats vond.

Naast deze interne aanpak van incidenten is er vanuit de overheid ook een verplichte officiële incidentenregistratie. Deze registratie bij ernstige incidenten –zulks ter beoordeling van de directeur- wordt door hem gemaakt.

Hij neemt dit ook op in jaarverslag van de school. Deze ernstige incidenten, die als dusdanig worden geregistreerd, worden met het team besproken. Ook de medezeggenschapsraad, die het jaarverslag ook bespreekt, is hiervan op de hoogte wordt hierbij aldus betrokken.

Ten aanzien van de wettelijke registratie geldt het volgende (bron: Rijksoverheid):

Duidelijke definities

Om een landelijk beeld te kunnen geven moeten scholen de (gewelds)incidenten op dezelfde manier registreren. Grove pesterijen of scheldpartijen zijn subjectief te beoordelen, maar wapenbezit kan objectief worden vastgesteld. Daarom worden eenduidige en duidelijke definities van verschillende incidenten gehanteerd.

Gegevens niet openbaar

Persoonsgegevens worden niet geregistreerd. Registratie is beperkt tot het feit én of de betrokkene een leerling, docent of een derde is. Scholen moeten zich houden aan de Wet bescherming persoonsgegevens. De registratiegegevens van de incidenten blijven nadrukkelijk in het bezit van de school. De gegevens zijn dus niet openbaar. De Inspectie van het Onderwijs krijgt wel inzage in deze gegevens tijdens haar schoolbezoek.”

4.6. Time out, schorsen en verwijderen

Incidenten kunnen dusdanig erg zijn (denk aan geweld), herhaaldelijk terugkeren of een grote impact hebben op kinderen of leerkrachten, dat er tot een time out, een schorsing of in een uitzonderlijk geval tot een verwijdering worden overgegaan. Dit zal gebeuren op voorstel van de directeur en schriftelijk worden bevestigd aan de ouders. Hiervoor is

een protocol opgesteld op bestuurs- en samenwerkingsniveau van Passend Onderwijs. Een beschrijving van deze situatie en de actie daarin kan worden gelezen in de schoolgids.

4.7. Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Verwijsindex

Onze school heeft deze meldcode ondertekend. Dat is een stappenplan dat zorgvuldig handelen bij vermoedens van huiselijk geweld en mishandeling ondersteunt. Uitgangspunt is dat huiselijk geweld en kindermishandeling strafbaar zijn en moeten worden gemeld.

De intern begeleider en vertrouwenspersoon hebben hiervoor een training gehad. De meldcode beschrijft in vijf stappen wat professionals moeten doen bij vermoedens van geweld.

Stap 1: in kaart brengen van signalen.

Stap 2: overleg met collega's en zo nodig (anoniem) advies vragen aan het Centrum voor Jeugd en Gezin, Veilig Thuis (www.vooreenveiligthuis.nl).

Stap 3: gesprek met ouders(s), verzorger(s), kind

Stap 4: wegen; 5 vragen bij (vermoeden) van geweld of kindermishandeling

Stap 5: beslissen: zelf hulp organiseren en/of melden bij Veilig Thuis

Zie bijlage 8

4.8. Klachtenregeling

In iedere organisatie kan het voorkomen dat er, ondanks voorzorgsmaatregelen, klachten zijn. Daarom heeft ons schoolbestuur een klachtenregeling. Ons schoolbestuur is aangesloten bij een landelijke klachtencommissie. De klachtenregeling staat beschreven in de schoolgids.

4.9. Calamiteiten

In het In geval van calamiteiten bijvoorbeeld brand is er een ontruimingsplan opgesteld. Twee keer per jaar wordt er een ontruimingsoefening gedaan. Eén daarvan is van te voren aangekondigd.

4.10. Uitgangspunt bij afhandeling en vertrouwenspersoon

Een klacht over sociale veiligheid hoort in eerste instantie bij de leerkracht. Indien dit niet naar tevredenheid wordt opgelost, dan wordt de **vertrouwenspersoon** (= mevr. R. Veenker; staat op de site en posters in de gangen) betrokken. Dit kan ook in een situatie dat de leerkracht steun nodig heeft. Deze stap kan ook gelden voor een ouder of een kind.

Voor de taakbeschrijving van de vertrouwenspersoon zie bijlage 8.

Indien er bij een of beide "partijen" onvrede blijft bestaan, of het proces niet optimaal verloopt, wordt de directeur betrokken, die handelend op kan treden.

Indien dit ook niet tot een bevredigende oplossing leidt kan de directeur bestuurder worden in geschakeld. Ouders kunnen een klacht indienen bij de vertrouwenspersonen van L&E (schoolgids) of bij de Landelijke Klachten Commissie. Opgemerkt dient te worden dat klachten die daar komen vooral over communicatie rond incidenten gaan en niet over incidenten zelf. Dus een goede en heldere communicatie is een rode draad in het be- en afhandelen van klachten.

5. Beleidsvoornemens

Het huidige beleid willen we voortzetten. Daarnaast hebben we enkele aanvullingen:

- Inzicht in de beleving.
De leerkrachten van groep 3 t/m 8 vullen de ZIEN! Lijst in, daarnaast vullen de leerlingen van groep 5 t/m 8 vullen de ZIEN! lijst in. Dat gebeurt ook door de leerkrachten van de groepen 3 t/m 8. Daarnaast doen de leraren één keer per twee jaar mee aan het tevredenheidsonderzoek en hebben minimaal twee keer per drie jaar een functioneringsgesprek. De ouders doen één keer per twee jaar mee aan het tevredenheids-onderzoek. Audits, klassenbezoeken en gesprekken leveren ook veel informatie op.
  - ✓ In het schooljaar 2017-2018 onderzoeken we of de vragenlijsten van ZIEN! beter kunnen worden ingevuld en geanalyseerd.
  - ✓ De tweede onderzoeksvraag is of we jaarlijks, in het kader van het veiligheidsbeleid van de school, wellicht bepaalde vragen van het tevredenheidsonderzoek (Schoolvenster) noodzakelijk zijn om een goed en actueel inzicht te hebben in de veiligheidsbeleving.
- Uitvoeren zelfevaluatie.
Het verder ontwikkelen van zelfevaluaties op een breed terrein. In 2017 is dit voor het eerst gedaan . Dit willen we nader uitwerken en zal worden begeleid door dit samen te doen met andere directeuren en de directeur bestuurder

- Herijken en –schrijven van het Cultuurplan in 2017-2018.
- Door gebruik te maken van de omgeving verrijken we ons onderwijs. Dit kan zijn door gastlessen van ouders, grootouders of andere inwoners, kunstenaars, ondernemers, maar ook door bezoeken aan instellingen, voorstellingen, lessen buiten de school.
- Specifieke aandacht voor de vaardigheden samenwerking, communicatie, ICT-geletterdheid, sociale en culturele vaardigheden, creativiteit, probleemoplossend vermogen en kritisch denken (21st Century skills). Uiteraard verweven in de dagelijkse praktijk op school.

5.1. Overzicht en de weg naar de gewenste situatie

Aandachtsgebied	Huidige situatie	Opmerkingen
Sociaal-emotionele ontwikkeling	Voldoende	Afname van ZIEN! bakjesaanpak en Kleur. Indien nodig SOEMO-kaarten
Schoolregels	Voldoende	Zie 4.3
Welzijn leerlingen	Voldoende	We gebruiken ZIEN! en KIJK en er is eens per 2 jaar een tevredenheidsonderzoek
Welzijn ouders	Voldoende	De ouderenquête wordt eens per 2 jaar afgenomen.
Welzijn leerkrachten	Voldoende	Eens per 2 jaar een functioneringsgesprek. De RI&E wordt afgenomen en eens per 2 jaar een tevredenheidsonderzoek.
Incidentregistratie	Voldoende	Duidelijkheid betreffende de wijze van registreren en de wijze van omgang ten aanzien van de incidenten. De incidenten worden gemeld bij de IB-er en besproken tijdens de zorgvergadering.
Methode sociaal-emotionele ontwikkeling, evenals burgerschaps-zin en integratie	Voldoende	KLEUR, Bakjesaanpak
Jeugdjournaal	Voldoende	Dagelijks kijkt en bespreekt groep 5, 6, 7, 8 de korte uitzending
Geestelijke stromingen	Voldoende	In de lessen wereldoriëntatie en KLEUR
Wereldoriëntatie	Voldoende	In groep 1 en 2: thematisch. Groep 3 op basis van de thema's in LIJN 3. In groep 4 t/m 8 met Blink
Bevorderen eigenaarschap	Voldoende	Er is een leerlingenraad, een tafeltjesmiddag (waar kinderen betrokken zijn) en kinderen betrokken bij de zgn. 10-minutengesprekken en er is het omgekeerde oudergesprek. Al deze onderdelen worden geëvalueerd en daar waar nodig bijgesteld. Afspraken leggen we vast in het onderwijsinhoudelijk vademecum
Zelfevaluatie	Voldoende, maar heeft verbetering	Deze planmatige aanpak zorgt voor een goed basis voor alle kinderen.
Cultuurplan	voldoende	
Mediawijsheid	voldoende	Eens per maand werken kinderen in midden- en bovenbouw aan het Mediapaspoort

6. Evaluatie en borging

		Frequentie	Borging	Vindplaats
--	--	------------	---------	------------

Inzicht in de huidige situatie	ZIEN!, observatie	Jaarlijks	toetskalender	ParnasSys
	Klassenbezoeken	Jaarlijks	jaarplanning	Handboek kwaliteit
	Inspectie	Eén keer per vier jaar	n.v.t.	n.v.t.
	Audit	Eén keer per vier jaar	Meerjarenplanning	Handboek kwaliteit
	Tevredenheidsonderzoek	Eén keer per twee jaar	Meerjarenplanning	Handboek kwaliteit
	Functioneringsgesprekken	Jaarlijks	jaarplanning	Gesprekken-cyclus
	Samenwerking met ouders, oudergesprekken. Eens per jaar kennismaken en gesprekken	Regulier; minimaal eens per jaar. Extra op verzoek ouders en/of leerkracht	jaarplanning	ParnasSys
	Observaties, gesprekken, collegiale ondersteuning	Dagelijks	n.v.t.	n.v.t.
	RIE-analyse	Eens per 2 jaar	jaarplanning	SharePoint

Wat doen we	Waarden, voorbeeldfunctie, verantwoordelijkheid, bevestiging, aandacht	Dagelijks	n.v.t.	Schoolplan, schoolgids
	Schoolregels	Dagelijks	Jaarplanning kwaliteitszorg	Vademecum
	Gouden Weken	Jaarlijks	Jaarplanning	Vademecum
	Leerlingenraad	Een per 6 weken	jaarplanning	Vademecum
	KLEUR	Tweewekelijks	Lesrooster	Handleiding, Vademecum
	Spreekbeurten, werkstukken, e.d. binnen Taal en Blink	1x per jaar	Lesrooster	Vademecum
	Jeugdjournaal	Dagelijks	Lesrooster	n.v.t.
	Goede doelen (Kinderpostzegels, Schaatsen voor water)	Jaarlijks	Jaarplanning	n.v.t.
	Uitstapjes binnen cultuurplan	Jaarlijks	jaarplanning	Cultuurplan,
	Vertrouwenspersoon	Indien nodig	n.v.t.	Schoolgids
	Meldcode	Indien nodig	n.v.t.	Zie bijlage 8
	Klachtenregeling	Indien nodig	n.v.t.	Schoolgids
	Incidentenregistratie	Indien nodig	n.v.t.	Schoolgids
	Protocol schorsing, verwijdering	Indien nodig	n.v.t.	Schoolgids
	Ontruimingsplan oefenen	Jaarlijks	Jaarplanning	Vademecum, inhoudelijk

Beleidsvoornemens c.q.	Wat	Wie	Wanneer	Vindplaats
-------------------------------	------------	------------	----------------	-------------------

activiteiten				
	Afname en invulling ZIEN! verbeteren	IB-er	2017-2018	handleiding
	Zelfevaluatie	Dir, IB-er, team	jan, febr. mrt	Map kwaliteitszorg

De bijlagen

Kijkwijzer Pedagogisch Handelen, het formulier Functioneringsgesprekken, de RI&E, het ontruimingsplan zijn te vinden op de schoolserver en staan op Plaza (intranet van L&E)

De volgende bijlagen zijn opgenomen in dit plan:

- Bijlage 1:** Vragenlijst ouders groep 1
- Bijlage 2:** Formulier incidentenregistratie
- Bijlage 3:** De domeinen democratie, participatie en identiteit (per groep)
- Bijlage 4:** Voorbeelden van gedrag passend bij onze kapstokregels (kinderen, leerkrachten en ouders)
- Bijlage 5:** Pesten / Pestpreventie (achtergrond en protocol)
- Bijlage 6:** De vier G's; reflectieblad door kinderen bij incidenten

Bijlage 1. Vragenlijst (nieuwe) ouders groep 1

Aan de ouders/verzorgers van de nieuwe leerlingen,

Uw kind zit nu ongeveer 6 maanden bij ons op school. Wij willen graag weten wat (nieuwe) ouders van onze school vinden en vragen u daarom deze lijst in te vullen. Deze ouderenquête zien wij als een middel om tot verbetering van de kwaliteitszorg op onze school te komen.

Bij ieder onderdeel kunt u opmerkingen plaatsen. Hebt u meer ruimte nodig, dan kunt u op de achterkant van de bladzijde schrijven. U kunt zelf ook onderdelen toevoegen.

Het is niet nodig uw naam op de vragenlijst te vermelden (mag wel). Wij stellen kritische en eerlijke antwoorden op prijs. Bij voorbaat dank, Jaap Rosema (directeur)

Schoolkeuze.

U heeft onze school gekozen voor uw kind(eren). Wij vinden het belangrijk te weten waarom u tot deze keuze gekomen bent en of u nog steeds achter die keuze staat.

Is dit uw eerste kind dat onze school bezoekt?

JA / NEE*

Hoeveel basisscholen heeft u bezocht/bekeken voordat u koos voor onze school?

- 0 alleen deze
- 0 één andere school
- 0 meer scholen

Op welke manier heeft u informatie gekregen toen u een school moest kiezen? U kunt meerdere mogelijkheden aankruisen.

- 0 van kennissen en burens
- 0 van familie
- 0 door een bezoek aan de school
- 0 via informatieboekje, schoolgids of schoolkrant
- 0 via berichten over de school in de lokale bladen
- 0 via de website
- 0 door gesprekken met de leiding van de peuterspeelzaal
- 0 op een andere manier, namelijk.....

Welke personen hebben uw schoolkeuze beïnvloed?

- 0 uw kind zelf
- 0 kennissen/ burens
- 0 de leerkracht(en)
- 0 anderen, namelijk.....
- 0 familieleden
- 0 de directeur

Er kunnen vele redenen zijn die belangrijk zijn bij het maken van een schoolkeuze. Hier worden een aantal genoemd. Wilt u bij elk antwoord één keuze aankruisen?

Vraag:	Belangrijk	Niet zo belangrijk	Onbelangrijk
De school is dichtbij			
De school behaalt goede resultaten			
Mijn kind wilde het graag			
De school heeft een goede naam			
De school is een openbare school			
De school ziet er gezellig uit			
De sfeer van de school			
De school krijgt een plek in de Tirrel			
Veel buitenschoolse activiteiten			

Eventuele aanvullingen/opmerkingen n.a.v. het bovenstaande:

.....

Is uw kind tijdens de gewenningsperiode en de eerste weken op school goed opgevangen en begeleid?

JA/NEE*

Toelichting: .....

Bent u tevreden over de ontvangst op school toen u informatie vroeg en/ of uw kind aanmeldde?

JA/NEE*

Toelichting: .....

Bent u tevreden over de omgang, communicatie met u als ouder gedurende de eerste periode dat uw kind bij ons op school was?

JA/NEE*

Toelichting: .....

Wanneer u nog een keer voor een school zou moeten kiezen, zou u dan weer voor onze school kiezen?

- ja
- misschien
- nee
- weet ik niet

Toelichting: .....

Informatie die u van school ontvangt

U krijgt regelmatig informatie van de school over verschillende zaken. Vindt u die informatie over het algemeen duidelijk en begrijpelijk?

- ja
- niet altijd
- nee

Toelichting: .....

Krijgt u voldoende informatie over de dagelijkse gang van zaken op school?

- 0 voldoende
- 0 niet voldoende

Krijgt u voldoende informatie over de ontwikkeling van uw kind?

- 0 voldoende
- 0 niet voldoende

Kijkt u wel eens op onze website (www.tiggeldobbe.nl)

- 0 ja
- 0 nee

Hoe vindt u onze website? (Wilt u bij elk criterium uw keuze aangeven door het bolletje ervoor in te vullen).

0 duidelijk	0 voor verbetering vatbaar	0 onduidelijk
0 aantrekkelijk	0 voor verbetering vatbaar	0 onaantrekkelijk
0 compleet	0 voor verbetering vatbaar	0 incompleet
0 overzichtelijk	0 voor verbetering vatbaar	0 onoverzichtelijk

Hebt u nog aanvullingen/opmerkingen t.a.v. deze vraag:

.....

Hoe vindt u de school?

Welke van de volgende typering vindt u op onze school van toepassing? U kunt meerdere typering aankruisen en u kunt ook zelf typering toevoegen.

- 0 gezellig
- 0 rommelig
- 0 streng
- 0 intercultureel
- 0 prestatiegericht
- 0 modern
- 0 .....
- 0 inspirerend
- 0 veilig
- 0 saai
- 0 goed georganiseerd
- 0 kindvriendelijk
- 0 ouderwets
- 0 .....

Wat zijn de sterke punten van onze school?

.....

Kunt u punten noemen waarin u onze school niet goed vindt en die verbeterd kunnen worden?

.....

Hebt u suggesties voor de verbeteringen, genoemd bij de vorige vraag?

.....

Contacten

Goede contacten tussen ouders en school zijn buitengewoon belangrijk voor ons. Hoe hebt u die contacten ervaren? Wilt u bij elk antwoord één keuze maken en aankruisen?

Vraag:	goed	voldoende	onvoldoende
Het onderwijzend personeel staat ouders open en geduldig te woord			
De leerkrachten zijn gemakkelijk bereikbaar en aanspreekbaar			
De vertrouwenspersoon is gemakkelijk bereikbaar en aanspreekbaar			

De directeur is gemakkelijk bereikbaar en aanspreekbaar			
Klachten van ouders en kinderen worden serieus genomen			
Telefoontjes worden correct afgehandeld			
Het team staat open voor kritiek			
De ouders worden betrokken bij onze school			

Verdere opmerkingen/aanvullingen n.a.v. bovenstaande vraag:

.....Als u naar aanleiding van deze enquête een gesprek wilt, kunt u dat hier aangeven:

..... (uw naam) wil graag een gesprek met:

de leerkracht van mijn kind   de vertrouwenspersoon   de directeur
 .....

U ontvangt zo spoedig mogelijk een uitnodiging!

Wilt u de lijst binnen twee weken inleveren bij één van de leerkrachten of de schoolleiding?

Hartelijk dank voor het invullen en inleveren van de lijst.

(* doorhalen wat niet van toepassing is)

Bijlage 2. Interne incidenten registratie (zit als aparte notitiecategorie in ParnasSys)

Aard incident:

0 Pesten	0 Bedreigen
0 Vernieling	0 Agressie
0 Vechtpartij	0 Spijbelen
0 Weglopen	0 Brand
0 Diefstal	0 Discriminatie
0 Seksuele intimidatie	0 Seksueel misbruik

Omschrijving incident:

.....
.....
.....

Aanpak n.a.v. het incident:

.....
.....
.....

Ingevuld door:

.....

Handtekening:

.....

Handtekening ouder(s):

.....

Evaluatie aanpak:

.....
.....
.....
.....

Ingevuld door:

.....

Handtekening:

.....

Handtekening ouder(s):

.....

.....

Bijlage 3. De domeinen democratie, participatie en identiteit (per groep)

Domein: democratie

Groep	Leerinhouden			Ervaringen	
	Kennis en inzicht	Vaardigheden	Houdingen	Binnen schools	Buitenschools
1/3	-Regels en afspraken	-meedoen aan gesprekken in de groep -afspraken nakomen die in de groep gemaakt zijn	-luisteren; afspraken nakomen	-afspraken en regels maken -deelname in klassenkring -spelen en werken in gemengde groepen	-mate waarin democratische besluitvorming thuis plaatsvindt
4/6	-monarchie, dictatuur, democratie -gemeentebestuur en landsbestuur	-afspraken nakomen en in groep oplossingen vinden bij conflicten; problemen -eigen standpunt bepalen en bijstellen -omgaan met kritiek	-gelijke behandeling jongens en meisjes -vreedzaamheid -anderen de gelegenheid geven zich te uiten -neerleggen bij meerderheidsbesluit in groep	- in groepjes samenwerken -klassenvertegenwoordige - kinderraad -in kring besluiten nemen over klassenaangelegenheden -meisjes en jongens krijgen dezelfde kansen en taken -anti-pestaanpak	-rolverdeling in teamsport -hiërarchie in vriendenclub -inspraak in gezinszaken thuis -Jeugdjournaal -Kinderkrant
7/8	-democratie, -republiek, ontstaansgeschiedenis Ned. als republiek -Europese gemeenschap, Verenigde Naties -wetten -politieke partijen -machtsmisbruik, onderdrukking, recht en onrecht -rechtspraak -kinderrechten	-kritische vragen kunnen stellen bij maatschappelijke ontwikkelingen -informatie beoordelen -eigen standpunt toelichten en verdedigen in discussie -voor- en nadelen democratie, republiek en monarchie beargumenteren	-gelijke behandeling etnische groepen - solidariteit -vertrouwen in instituties en instellingen -kritische houdingen aanzien van maatschappelijke kwesties	- klassenvertegenwoordiger -kinderraad -vier vrijheid (4/5 mei)	-lezen (jeugd)krant -bespreken van maatschappelijke kwesties thuis

Domein: participatie

Groep	Leerinhouden			Ervaringen	
	Kennis en inzicht	Vaardigheden	Houdingen	Binnen schools	Buitenschools
1/3	-samenleving: dorp land	-spreken en luisteren	-betrokkenheid (bij groep)	-helpen opruimen / lokaal vege door jongens en meisjes	
4/6	-rechten van het kind -samenleving: provincie, wijk Europa	-invloed uitoefenen op besluitvorming in eigen groep -inzicht in eigen capaciteiten -aandragen	-verantwoordelijkheid voor groep / school -creativiteit -assertiviteit -bereidheid bijdrage	-besluitvorming over klassenaangelegenheden -meedoen geldinzamelactie voor een goed doel	-verenigingsleven -structureel uitvoeren van kleine taken thuis

		oplossingen -meedoen aan georganiseerde actie voor klas / school	te leveren aan kwaliteit omgeving (sociaal en fysiek)	-wisselende taken / verantwoordelijkheden in klas / school -actie om de buurt netjes te houden -kaart sturen naar / bezoek brengen aan zieke leerling	-incidenteel helpen van familielid / burens -zakgeld
7/8	-rollen in vergaderingen: voorzitter, secretaris, penningmeester -samenleving: regio, werelddelen -ongelijkheid en discriminatie	-initiëren /organiseren van school/klassen activiteit -invloed uitoefenen op besluitvorming met leerlingen uit meerdere groepen -eigen opvatting omzetten in activiteit	-verantwoordelijkheid buitenschools -betrokkenheid bij school	-klassen-vertegenwoordiger -Kinderraad -initiatief nemen tot of organiseren van actie voor een goed doel -aspect van leefbaarheid van de school -acties ter verbetering buurt / school -tutor voor lln. uit een lagere groep	-verenigingsleven -lidmaatschap ideële organisatie

Domein: identiteit

		Leerinhouden			Ervaringen	
Groep	Kennis en inzicht	Vaardigheden	Houdingen	Binnen schools	Buitenschools	
1/3	-mensen hebben overéénkomsten en verschillen -mensen hebben elkaar nodig -wel of niet geloven, God, kerk, moskee	-onderscheiden van ik en de ander (uniciteit) -uiten van gevoelens, wensen en opvattingen	-respectvol omgaan met anderen -empathie -anderen willen helpen	-samen spelen en samen werken met verschillende kinderen -bezoeken buitenschoolse instantie	-eerste contacten in de buurt -geloofsovertuiging thuis	
4/6	-christendom, islam, reïncarnatie -nationaliteit -verschillende gezinssituaties en leefvormen -persoonlijke held, idool	-inzicht in eigen mogelijkheden, beperkingen en opvattingen -inzicht in verschillen tussen mensen -verplaatsen in de ander / perspectiefwisseling -rekening houden met opvattingen van anderen -herkennen uitingen cultuur en religie in straatbeeld -herkennen van discriminatie -zelf onderscheid maken tussen goed en slecht	-gelijkwaardigheid -zelfkennis -zelfwaardering -anderen willen betrekken	-gestructureerde groepsopdrachten met verschillende kinderen -feesten met religieuze achtergrond vieren -bezoeken van bijzondere plekken in de regio -vieren koningsdag -leren over eigen woonomgeving: bijv. straatnamen herleiden -saamhorigheid in de klas ervaren	-vrienden in de buurt bewust kiezen -deelname aan identiteitsgebonden sociale structuren -kennis maken met geloofsovertuiging bij vriendjes thuis -identificeren met voorbeeldfiguur	
7/8	-godsdienstvrijheid	-herkennen symboliek	-waarderen van	-geestelijke	-zelf	

	<ul style="list-style-type: none"> -Vrede van munster -hindoeïsme, humanisme -multiculturele samenleving -symboliek en rituelen -etnische groepen in de samenleving -vooroordeel -jongerencultuur 	<ul style="list-style-type: none"> in kunstuitingen -stereotypen herkennen -omgaan met vrijheden en beperkingen -zelf onderscheid maken tussen goed en slecht en dit vergelijken met wat gangbaar is in de samenleving -herkennen van discriminatie -omgaan met uitsluiting 	<ul style="list-style-type: none"> verschillen 	<ul style="list-style-type: none"> stromingen -bijwonen religieus ritueel -viering 4/5 mei -volgen troonrede 	<ul style="list-style-type: none"> deelnemen aan religieuze of identiteitsgebonden groep -met begeleider bezoeken cultureel / sportevenement -verbinden met een groep in de omgeving
--	--	---	---	--	---

Bijlage 4. Voorbeelden van gedrag passend bij onze kapstokregels

Voorbeelden van gedrag passend bij onze kapstokregels:

De basis van onze schoolregels zijn de volgende:

- ✓ We zorgen voor elkaar
- ✓ We gaan respectvol met elkaar om
- ✓ We gaan respectvol met spullen en onze omgeving om

De wijze waarop leerkrachten met leerlingen omgaan, hoe leerlingen onderling met elkaar omgaan, de omgang tussen leerkrachten onderling, het omgaan van leerkrachten met ouders en de omgang tussen ouders onderling bepaalt mede de cultuur en de sfeer op school.

Wij doen dit op basis van onze kapstokregels. Om dit (wellicht ten overvloede) te larderen met **voorbeelden** hieronder een aantal voorbeelden per onderdeel. Deze voorbeelden kunnen tevens een steun zijn in gesprekken met ouders, kinderen en leerkrachten

Wij zorgen voor elkaar; hoe doen we dat bijvoorbeeld?

leerlingen:

- ✓ Ik help andere kinderen wanneer ze om hulp vragen.
- ✓ Ik help andere kinderen wanneer ik zie dat ze hulp nodig hebben.
- ✓ Ik geef het goede voorbeeld aan andere kinderen.
- ✓ Ik geef het meteen door aan de leerkracht wanneer ik merk dat een klasgenootje gepest word. Dit is geen klikken, dit is een klasgenootje in bescherming nemen. Wij gebruiken de stappen van het pestprotocol.

leerkrachten:

- ✓ Ik zorg voor een veilige, prettige sfeer in de groep.
- ✓ Ik zorg voor een stimulerende leeromgeving.
- ✓ Ik ga op een consequente manier om met mijn leerlingen.
- ✓ Ik stel ouders op de hoogte wanneer een kind moet nablijven.
- ✓ Ik bespreek problemen, misverstanden en moeilijkheden met diegenen die erbij betrokken zijn.
- ✓ Ik zorg voor een duidelijke rapportage naar ouders.
- ✓ Ik sta open voor vragen van ouders.
- ✓ Ik neem contact op met de ouders van een leerling, indien deze zich regelmatig niet heeft gehouden aan afspraken.
- ✓ Ik neem het serieus wanneer een kind mij iets vertelt.
- ✓ Ik zal het van te voren aangeven wanneer ik in moet grijpen, bijvoorbeeld wanneer kinderen vechten.

ouders: wij verwachten; lezen ouders dit

- ✓ Ik besteed aandacht aan het werk en aan de spullen die mijn kind meebrengt.
- ✓ Ik neem contact op met de leerkracht wanneer mijn kind thuis komt met een verhaal waar ik me zorgen om maak.
- ✓ Ik zorg er voor dat mijn kind op tijd op school is en dat ik zelf voor 8.25 uur de school verlaat.
- ✓ Ik let erop dat mijn kind de spullen die hij/zij nodig heeft in een tas mee naar school neemt.
- ✓ Ik haal mijn kind op tijd op wanneer mijn kind in de onderbouw zit.
- ✓ Ik zorg ervoor dat de school beschikt over de juiste adresgegevens en over de juiste telefoonnummers. Indien deze gegevens wijzigen geef ik dit door aan de administratief medewerker.
- ✓ Ik geef een extra telefoonnummer door zodat de school in noodgevallen altijd iemand kan bereiken.
- ✓ Ik lees de informatie die ik via de nieuwsbrief of via andere brieven. Wanneer ik iets niet goed begrijp, vraag ik de leerkracht om uitleg. Indien nodig reageer ik op tijd.
- ✓ Ik geef persoonlijk of telefonisch tussen 8.00 uur en 8.20 uur door wanneer mijn kind ziek is.
- ✓ Ik houd me aan de regels voor het aanvragen van verlof. Informatie hierover kan ik vinden in de schoolgids of op de site.

Wij gaan respectvol met elkaar om; hoe doen we dat bijvoorbeeld?

leerlingen:

- ✓ Ik accepteer en respecteer iedereen zoals hij/zij is.
- ✓ Ik begroet en neem afscheid van leerkrachten.
- ✓ Ik los mijn problemen op met behulp van praten.
- ✓ Ik spreek de leerkracht en andere volwassenen op een beleefde manier aan.

- ✓ Ik houd rekening met anderen als ik door het gebouw loop.

leerkrachten:

- ✓ Ik leer de kinderen om te gaan met onze regels en geef hierbij zelf steeds het goede voorbeeld.
- ✓ Ik geef de leerlingen complimenten en toon waardering voor gemaakt werk.
- ✓ Ik begroet en neem afscheid van leerlingen. Ten teken 'ik heb je gezien'.
- ✓ Ik benoem het gedrag van een kind ("het is niet aardig een gum van iemand af te pakken") en zeg niets negatiefs/ongunstigs over de persoonlijkheid van een kind.
- ✓ Ik spreek de leerlingen op een positieve manier aan.
- ✓ Ik toon interesse en belangstelling in de leefwereld van leerlingen.
- ✓ Ik sluit een vervelende situatie altijd positief af.
- ✓ Ik zeg niets negatiefs/ongunstigs over een ouder in aanwezigheid een kind/kinderen of een ouder/ouders.

ouders:

- ✓ Ik spreek de leerkrachten, andere ouders en kinderen respectvol aan.
- ✓ Ik zeg niets negatiefs/ongunstigs over de persoonlijkheid van een kind in aanwezigheid van mijn kind, andere kinderen en/of ouders.
- ✓ Ik zeg niets negatiefs/ongunstigs over een leerkracht in aanwezigheid van mijn kind of andere kinderen.
- ✓ Ik informeer de leerkracht wanneer er dingen voorgevallen zijn die van invloed zijn op het welbevinden/gedrag van mijn kind.
- ✓ Ik bespreek voorvallen waarbij mijn kind betrokken is, met de leerkracht. Het doel daarbij is steeds om een probleem op een correcte manier op te lossen.

We gaan respectvol om spullen en de omgeving; hoe doen we dat bijvoorbeeld

leerlingen:

- ✓ Ik help mee de klas, de school en de omgeving opgeruimd en schoon te houden.
- ✓ Ik ruim mijn jas en tas zelf netjes op.
- ✓ Ik gebruik spullen waarvoor ze bedoeld zijn en ga er zuinig mee om.
- ✓ Ik ruim materialen op en zet ze, nadat ik ze gebruikt heb, terug waar ze horen.
- ✓ Ik ben op de hoogte van het internetprotocol en houd me aan de regels hiervan.

leerkrachten:

- ✓ Ik zorg voor een opgeruimde en gestructureerde werkomgeving voor de leerlingen.
- ✓ Ik ruim materialen op en zet ze, nadat ik ze gebruikt heb, terug waar ze horen.
- ✓ Ik ga op een verantwoorde en zuinige manier om met materialen en energie.

ouders:

- ✓ Ik zorg ervoor dat kosten worden vergoed van door mijn kind stuk gemaakte materialen.
-

Bijlage 5. Pesten

Pesten

Achtergrondinformatie en nadere uitwerking

Het ontstaan van pesten is een fenomeen dat niet uit te bannen is in sociale contexten. Wel is het vroegtijdig te herkennen en zijn er beproefde aanpakken mogelijk. In het beleidsstuk Sociale veiligheid, pedagogisch klimaat, burgerschap en integratie staat in grote lijnen welke visie wij op die terreinen hebben. Vanwege de ernstige gevolgen van pesten deze bijlage op het specifieke onderdeel Pesten. Zie ook Pestweb.nl of informatie op o.a. de site van VOO.

1. Vooraf

Pestgedrag is een niet te ontkennen fenomeen, dat voorkomt bij zowel kinderen als volwassenen. Een fenomeen, dat zich voordoet, niet alleen binnen het gezin, in de hobbyclub, kinderbeschermingstehuizen, de voetbalvereniging en in en rondom de school, maar zich ook op een nog veel bredere schaal binnen de samenleving. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het pestgedrag van volwassenen binnen de werkomgeving, vrouwen- en kindermishandeling, seksueel misbruik en ongewenste intimiteiten.

Pestgedrag in en rondom onze school belemmert niet alleen de voortgang van het onderwijsleerproces, doordat veel tijd aan de oplossing van dergelijk gedrag moet worden besteed, maar doet ook absoluut inbreuk op onze visie, dat wij in onze school een veilige en kindvriendelijke leefomgeving willen nastreven.

2. Plagen of Pesten

Pesten kent duidelijk andere kenmerken dan plagen. Uit een plaagsituatie kan mogelijk een peestsituatie voortvloeien. Een duidelijk overzicht van de kenmerken van PLAGEN en PESTEN, en de gevolgen van dit gedrag vormt een basis voor het signaleren van pestgedrag:

PLAGEN

- Is onschuldig, en gebeurt onbezonnen en spontaan. Gaat soms gepaard met humor. Is van korte duur, of gebeurt slechts tijdelijk.
- Speelt zich af tussen 'gelijken' ('Twee honden vechten om hetzelfde been').
- Is meestal te verdragen, of zelfs leuk maar kan ook kwetsend of agressief zijn.
- Meestal één tegen één.
- Wie wie plaagt, ligt niet vast. De tegenpartijen wisselen keer op keer.

PESTEN

- Gebeurt berekenend (men weet meestal vooraf goed, wie, hoe en wanneer men gaat pesten). Men wil bewust iemand kwetsen of kleineren.
- Is duurzaam: het gebeurt herhaaldelijk, systematisch en langdurig (stopt niet vanzelf en na korte tijd).
- Ongelijke strijd. De onmachtsgedrag van de gepeste staan tegenover de machtsgevoelens van de pester.
- De pester heeft geen positieve bedoelingen en wil pijn doen, vernielen of kwetsen.
- Meestal een groep (pester en meelopers) tegenover één geïsoleerd slachtoffer.
- Er bestaat een neiging tot een vaste structuur. De pesters zijn meestal dezelfde, net zoals de slachtoffers (mogelijk wisselend door omstandigheden).

GEVOLGEN

- 'Schaafwond' of korte draaglijke pijn (hoort bij het spel). Wordt soms ook als prettig ervaren ('Plagen is kusjes vragen').
- De vroegere relaties worden vlug weer hersteld. De ruzie of het conflict wordt spoedig bijgelegd.
- Men blijft opgenomen in de groep.
- De groep lijdt er niet echt onder.

GEVOLGEN

- Indien niet tijdig wordt ingegrepen, kunnen de gevolgen (zowel lichamelijk als psychisch) heel pijnlijk en ingewikkeld zijn en ook lang naslepen.
- Het is niet gemakkelijk om tot betere relaties te komen. Het herstel verloopt heel moeizaam.
- Isolering en grote eenzaamheid bij het gekwetste kind. Aan de basisbehoefte om 'Bij de groep te horen' wordt niet voldaan.

- De groep lijdt onder een dreigend en onveilig klimaat. Iedereen is angstig, en men wantrouwt elkaar. Er is daardoor weinig openheid en spontaniteit. Er zijn weinig of geen echte vrienden binnen de groep.

PESTPROTOCOL; een hulpmiddel

Pesten op school

Hoe ga je er mee om?

Pesten (inclusief digitaal pesten) komt helaas op iedere school voor, ook bij ons. Het is een probleem dat wij onder ogen zien. Wij leggen onze accenten vooral in de preventieve sfeer. Mocht het pesten wel ontstaan dan pakken we dat als school serieus op. Daar zijn voorwaarden aan verbonden:

VOORWAARDEN

Pesten moet als probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen: leerlingen (gepeste kinderen, pesters en de zwijgende groep), leerkrachten en de ouders/ verzorgers (hierna genoemd: ouders)

De school moet proberen pestproblemen te voorkomen. Los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is, moet het onderwerp pesten met de kinderen bespreekbaar worden gemaakt, waarna met hen regels worden vastgesteld.

Als pesten optreedt, moeten leerkrachten (in samenwerking met de ouders) dat kunnen signaleren en duidelijk stelling nemen.

Wanneer pesten ondanks alle inspanningen toch weer de kop opsteekt, moet de school beschikken over een directe aanpak.

Wanneer het probleem niet op de juiste wijze wordt aangepakt of de aanpak niet het gewenste resultaat oplevert dan is de inschakeling van een vertrouwenspersoon nodig. Deze kan het probleem onderzoeken, deskundigen raadplegen en het bevoegd gezag adviseren.

Op iedere school is een **vertrouwenspersoon** aangesteld. (=de intern begeleider en een daartoe aangewezen leerkracht)

* Signalen van pesterijen kunnen o.a. zijn:

- ❖ *altijd een bijnaam, veelal niet bij de eigen naam noemen*
- ❖ *zogenaamde leuke opmerkingen maken over of ten koste van een klasgenoot*
- ❖ *een klasgenoot voortdurend ergens de schuld van geven*
- ❖ *briefjes doorgeven die gaan over een medeleerling*
- ❖ *beledigen*
- ❖ *opmerkingen maken over kleding*
- ❖ *isoleren*
- ❖ *buiten school opwachten, slaan of schoppen*
- ❖ *op weg naar huis achterna rijden*
- ❖ *naar het huis van het slachtoffer gaan*
- ❖ *bezittingen afpakken*
- ❖ *schelden of schreeuwen tegen het slachtoffer*

Deze lijst kan nog verder worden uitgebreid: je kunt het zo gek niet bedenken of volwassenen en dus ook leerlingen hebben het bedacht. Leerkrachten en ouders moeten daarom alert zijn op de manier waarop kinderen met elkaar omgaan en duidelijk stelling nemen wanneer bepaalde gedragingen hun norm overschrijden.

HET PROBLEEM DAT PESTEN HEET:

- ❖ De piek van het pesten ligt tussen 10 en 14 jaar, maar ook in lagere en hogere groepen kan er gepest worden.
- ❖ Een pestproject is niet voldoende om een eind te maken aan het pestprobleem. Het is beter om het onderwerp regelmatig aan de orde te laten komen, zodat het ook preventief kan werken.

HOE WILLEN WIJ DAAR MEE OMGAAN?

- ❖ Op school willen we regelmatig een onderwerp als veiligheid, omgaan met elkaar, aanpak van ruzies et cetera (in de kring) aan de orde stellen. Dat geldt ook voor digitale veiligheid (werken aan het mediapaspoort door alle kinderen)
- ❖ Andere werkvormen zijn ook denkbaar, zoals; spreekbeurten, rollenspelen, regels met elkaar afspreken over omgaan met elkaar en groepsopdrachten.
- ❖ Het voorbeeld van de leerkrachten (en thuis de ouders) is van groot belang. Er zal minder gepest worden in een klimaat waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar, waar verschillen worden aanvaard en waar ruzies niet met geweld worden opgelost maar uitgesproken. Agressief gedrag van leerkrachten, ouders en de leerlingen wordt niet geaccepteerd. Leerkrachten horen duidelijk stelling te nemen tegen dergelijke gedragingen.
- ❖ Een effectieve methode om pesten te stoppen of binnen de perken te houden, is het afspreken en handhaven van regels voor de leerlingen, maar ook met de ouders.

REGEL 1:

De belangrijkste stelregel is: Word je gepest, praat er dan thuis en op school over. Je mag het niet geheim houden!

REGEL 2:

Een tweede stelregel is dat een medeleerling ook de verantwoordelijkheid heeft om het pestprobleem bij de leerkracht aan te kaarten. Alle leerlingen zijn immers verantwoordelijk voor een goede sfeer in de groep. Daarom wordt vanaf de kleutergroep al geleerd dat het inschakelen van een leerkracht omdat jij of een ander wordt gepest of omdat je ruzie hebt en er zelf niet uitkomt, geen klikken is. Klikken doe je omdat je wilt dat een ander straf krijgt, bij klagen over het gedrag van een ander hoop je dat het ongewenste gedrag ophoudt.

REGEL 3:

Samenwerken zonder bemoeienissen:

School en gezin halen voordeel uit een goede samenwerking en communicatie. Dit neemt niet weg dat iedere partij moet waken over haar eigen grenzen. Het is bijvoorbeeld niet de bedoeling dat ouders naar school komen om eigenhandig een probleem voor hun kind op te komen lossen. Bij problemen van pesten zullen de directie en de leerkrachten hun verantwoordelijkheid (moeten) nemen en indien nodig overleg voeren met de ouders. De inbreng van de ouders blijft bij voorkeur beperkt tot het aanreiken van informatie, tot het geven van suggesties en tot het ondersteunen van de aanpak van de school.

REGELS DIE GELDEN IN ALLE GROEPEN zijn onze kapstokregels en de regels die per groep zijn afgesproken.

Regels die –zeker als er onrust gaat ontstaat of is- extra accent kunnen krijgen zijn:

1. Doe niets bij een ander kind, wat jezelf ook niet prettig zou vinden.
2. Kom niet aan een ander als de ander dat niet wil.
3. We noemen elkaar bij de voornaam en gebruiken geen scheldwoorden.
4. Als je kwaad bent ga je niet slaan, schoppen, krabben (je komt niet aan de ander). Probeer eerst samen te praten. Ga anders naar de meester of de juf.
5. Niet: zomaar klikken. Wel: aan de juf of meester vertellen als er iets gebeurt wat je niet prettig of gevaarlijk vindt of wanneer jezelf of iemand anders wordt gepest.
6. Blijft de pester doorgaan dan aan de meester of juf vertellen. <i>Kinderen die pesten zitten zelf in de nesten !</i>
7. Word je gepest praat er thuis ook over, je moet het niet geheim houden.
8. Uitlachen, roddelen en dingen afpakken of kinderen buitensluiten vinden we niet goed.
9. Niet aan spullen van een ander zitten.
10. Luisteren naar elkaar.

11. Iemand niet op het uiterlijk beoordelen of beoordeeld worden.
12. Nieuwe kinderen willen we goed ontvangen en opvangen. Zij zijn ook welkom op onze school.
13. Opzettelijk iemand pijn doen, opwachten buiten school, achterna zitten om te pesten is beslist niet toegestaan.
14. Probeer ook zelf een ruzie met praten op te lossen. Na het uitpraten kunnen we ook weer vergeven en vergeten.

AANPAK VAN DE RUZIES EN PESTGEDRAG IN VIER STAPPEN:

Wanneer leerlingen ruzie met elkaar hebben en/of elkaar pesten proberen zij en wij:

STAP 1: Er eerst zelf (en samen) uit te komen.

STAP 2: Op het moment dat een van de leerlingen er niet uitkomt (in feite het onderspit delft en verliezer of zondebok wordt) heeft deze het recht en de plicht het probleem aan de meester of juf voor te leggen.

STAP 3: De leerkracht brengt de partijen bij elkaar voor een verhelderinggesprek en probeert samen met hen de ruzie of pesterijen op te lossen en (nieuwe) afspraken te maken. Bij herhaling van pesterijen / ruzies tussen dezelfde leerlingen volgen sancties (zie bij consequenties). Het reflectieformulier wordt gebruikt.

STAP 4: Bij herhaaldelijke ruzie / pestgedrag neemt de leerkracht duidelijk stelling en houdt een indringend gesprek met de leerling die pest / ruzie maakt. De fases van bestraffen treden in werking (zie bij consequenties). De leerkracht maakt een aantekening in het volgsysteem en neemt bij herhaling de ouders op de hoogte van het ruzie-pestgedrag. Leerkracht(en) en ouders proberen in goed overleg samen te werken aan een bevredigende oplossing.

De leerkracht biedt altijd hulp aan de gepeste en begeleidt de pester, indien nodig in overleg met de ouders en/of externe deskundigen.

CONSEQUENTIES

De leerkracht heeft het idee dat er sprake is van onderhuids pesten:

In een dergelijk geval stelt de leerkracht een algemeen probleem aan de orde om langs die weg bij het probleem in de klas te komen.

De leerkracht ziet dat een leerling wordt gepest (of de gepeste of medeleerlingen komen het bij hem melden). En vervolgens leveren stap 1 t/m 4 geen positief resultaat op voor de gepeste:

De leerkracht neemt duidelijk een stelling in.

De straf is opgebouwd in 5 fases; afhankelijk hoelang de pester door blijft gaan met zijn/ haar pestgedrag en geen verbetering vertoond in zijn / haar gedrag:

FASE 1:

- ❖ Door gesprek: bewustwording voor wat hij met het gepeste kind uithaalt
- ❖ Afspraken maken met de pester over gedragsveranderingen. De naleving van deze afspraken komen aan het einde van iedere week (voor een periode) in een kort gesprek aan de orde.

- ❖ Ouders worden op de hoogte gesteld
- ❖ Intern begeleider en leerkracht en/of directeur (leerkracht en intern begeleider zijn tevens vertrouwenspersonen) worden op de hoogte gesteld

FASE 2:

- ❖ Een gesprek met de ouders, als voorgaande acties op niets uitlopen. De medewerking van de ouders wordt nadrukkelijk gevraagd om een einde aan het probleem te maken.
- ❖ De directeur wordt op de hoogte gesteld

FASE 3:

- ❖ Bij aanhoudend pestgedrag kan deskundige hulp worden ingeschakeld zoals de schoolarts van de GGD of schoolmaatschappelijk werk. Ook kan er een extern programma (bijv. Rots en Water) worden ingezet voor de hele groep.

FASE 4:

- ❖ Bij aanhoudend pestgedrag kan er voor gekozen worden om een leerling tijdelijk in een andere groep te plaatsen, binnen de school. Ook het (tijdelijk) plaatsen op een andere school behoort tot de mogelijkheden.

FASE 5:

- ❖ In extreme gevallen kan een leerling geschorst of verwijderd worden.

BEGELEIDING VAN DE GEPESTE LEERLING:

✓ Medeleven tonen en luisteren en vragen: hoe en door wie wordt er gepest.
✓ Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor tijdens en na het pesten.
✓ Weerbaarheid van het kind in kaart brengen en mogelijk versterken
✓ Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken. De leerling in laten zien dat je op een andere manier kunt reageren.
✓ Zoeken en oefenen van een andere reactie bijvoorbeeld je niet afzonderen.
✓ Het gepeste kind in laten zien waarom een kind pest.
✓ Nagaan welke oplossing het kind zelf wil.
✓ Sterke kanten van de leerling benadrukken.
✓ Belonen (schouderklopje) als de leerling zich anders/beter opstelt.
✓ Praten met de ouders van de gepeste leerling en de ouders van de pester(s).
✓ Het gepeste kind niet over beschermen bijvoorbeeld naar school brengen of 'ik zal het de pesters weleens gaan vertellen'. Hiermee plaats je het gepeste kind juist in een uitzonderingspositie waardoor het pesten zelfs nog toe kan nemen.

BEGELEIDING VAN DE PESTER:

✓ Praten; zoeken naar de reden van het ruzie maken/ pesten (baas willen zijn, jaloezie, verveling, buitengesloten voelen).
✓ Laten inzien wat het effect van zijn/ haar gedrag is voor de gepeste.
✓ Excuses aan laten bieden.
✓ In laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft.
✓ Pesten is verboden in en om de school: wij houden ons aan deze regel; straffen als het kind wel pest – belonen als kind zich aan de regels houdt.
✓ Kind leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen, de 'stop-eerst- nadenken-houding' of een andere manier van gedrag aanleren.
✓ Contact tussen ouders en school; elkaar informeren en overleggen. Inleven in het kind; wat is de oorzaak van het pesten?
✓ Zoeken van een sport of club; waar het kind kan ervaren dat contact met andere kinderen wel leuk kan zijn.
✓ Inschakelen hulp: sociale vaardigheidstrainingen; Jeugdgezondheidszorg; huisarts; GGD.

* Oorzaken van pestgedrag kunnen zijn:

- ❖ Een problematische thuissituatie
- ❖ Voortdurend gevoel van anonimiteit (buitengesloten voelen)
- ❖ Voortdurend in een niet-passende rol worden gedrukt
- ❖ Voortdurend met elkaar de competitie aan gaan
- ❖ Een voortdurende strijd om macht in de klas of in de buurt.

BEGELEIDING VAN/ AANDACHT VOOR DE ZWIJGERS/ OMSTANDERS:

✓	Praten over pesten en over hun eigen rol daarbij. Maak kinderen bewust van hun rol als omstander in een peestsituatie. Je bent omstander als je op een of andere manier betrokken bent bij het pesten, terwijl je niet zelf pest of gepest wordt.
✓	Praten; zoeken naar de reden dat iemand omstander is (bang om zelf gepest te worden, erbij willen horen, verveling).
✓	Laten inzien wat het effect van zijn/ haar gedrag is voor de gepeste en de pester. Omstanders doen mee met de pesters of kijken toe. Ze grijpen meestal niet in. Zonder dat zij zich ervan bewust zijn, hebben ze invloed op het pesten. Juist zij kunnen pesten aanpakken.
✓	Zoeken en oefenen van een andere reactie, wat kun je doen om de gepeste te steunen en de pester te stoppen.
✓	Afhankelijk van rol: Excuses aan laten bieden.

ADVIEZEN AAN DE OUDERS VAN ONZE SCHOOL:

Ouders van gepeste kinderen:

a.	Houd de communicatie met uw kind open, blij in gesprek met uw kind
b.	Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken
c.	Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken
d.	Door positieve stimulering en zogenaamde schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terugkomen
e.	Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport
f.	Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt

Ouders van pesters:

a.	Neem het probleem van uw kind serieus
b.	Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden
c.	Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen
d.	Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet
e.	Besteed extra aandacht aan uw kind
f.	Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport
g.	Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind
h.	Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat

Alle andere ouders:

a.	Neem de ouders van het gepeste kind serieus
b.	Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan
c.	Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
d.	Geef zelf het goede voorbeeld
e.	Leer uw kind voor anderen op te komen.
f.	Leer uw kind voor zichzelf op te komen

Dit PESTPROTOCOL heeft als doel:

dat kinderen zich veilig voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Door regels en afspraken zichtbaar te maken kunnen kinderen en volwassenen, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar aanspreken op deze regels en afspraken.

Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen stellen we alle kinderen in de gelegenheid om met veel plezier naar school te gaan.

Bijlage 6. Reflectieformulier (4G's)

Gebeurtenis

Er gebeurde: .....

.....

.....

Gevoel

Ik voelde: .....

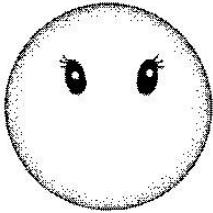
.....

.....

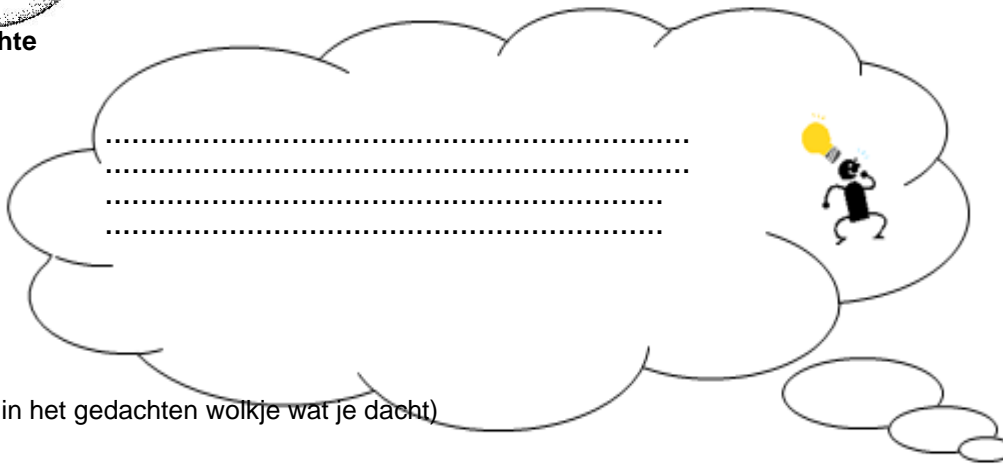
.....

.....

(teken in het gezichtje hoe je je voelde)

Gedachte

(schrijf in het gedachten wolkje wat je dacht)

Gedrag

Ik deed: .....

.....

.....

.....

En nu verder

Een volgende keer ga ik:

.....

.....

.....

Naam: .....

Bijlage 7. De vertrouwenspersoon

DE FUNCTIE VAN VERTROUWENSPERSOON (intern begeleider en een leerkracht)

Als vertrouwenspersoon werkzaam in het onderwijs bent u aangesteld als aanspreekpunt voor klachten. De klachten kunnen afkomstig zijn van leerlingen, hun ouders en van personeelsleden.

Taken

De drie hoofdtaken van de vertrouwenspersoon zijn:

1. Opvang, ondersteuning en begeleiding van de klager. Hem of haar helpen tevens helpen wegen te wijzen om de klacht gehoord en opgelost te krijgen. Ook kan de vertrouwenspersoon helpen bij het herstellen van relaties.
2. Voorlichting geven over uw functie én over vormen van ongewenst gedrag en daar nodig of gewenst preventieve activiteiten organiseren gericht op voorkomen van ongewenst gedrag en onveiligheid.
3. Beleidsadvies geven aan directie/bestuur van de school gericht op de bevordering van de sociale veiligheid.

Wat behoort tot mijn taak?

Als u twijfelt of iets binnen uw werkterrein valt, kunt u zichzelf de volgende vragen stellen:

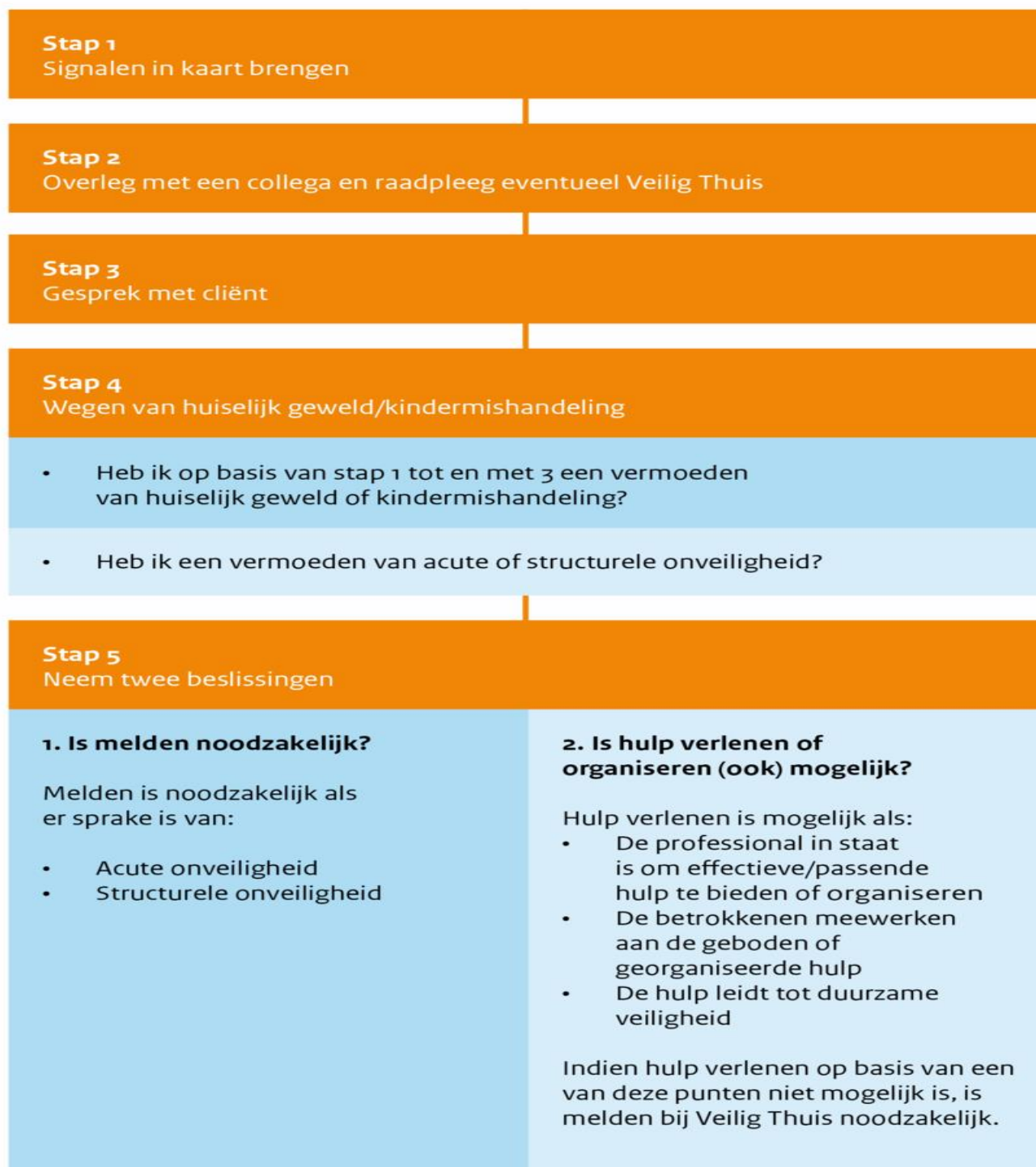
- Speelt de situatie binnen de school?
- Behandelt de klachtencommissie uiteindelijk deze klacht?

Als er op één van deze vragen met 'ja' geantwoord kan worden, dan valt het in uw takenpakket.

Tot slot:

Bij klachten van ouders of leerkrachten die niet of onvoldoende kunnen worden afgehandeld door de vertrouwenspersoon op school bestaat, de mogelijkheid de klacht of het ongenoegen neer te leggen bij de directeur. Indien dat geen of onvoldoende soelaas biedt, kan de directeur bestuurder worden benaderd. Ook kan gebruikt worden gemaakt van de onafhankelijke vertrouwenspersonen binnen Lauwers en Eems. Zie hiervoor 3.10 van het bijbehorende beleidsstuk.

Figuur 1: **Stappenplan verbeterde meldcode**

Het Afwegingskader in de verbeterde Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling voor het onderwijs en leerplicht/RMC¹

1. De Meldcode

De Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling wordt per 1 januari 2019 verbeterd en aangescherpt. De meldcode is een stappenplan waarin staat hoe hulpverleners kindermishandeling signaleren en melden. Er wordt een afwegingskader in opgenomen waardoor de beslissing om al dan niet te melden bij Veilig Thuis ondersteund wordt en bovendien wordt de eigen hulpverlening erin betrokken.

2. Vooraf

De hieronder vermelde uitwerking van het afwegingskader binnen de meldcode is geldig voor het gehele onderwijsveld: van primair t/m hoger en wetenschappelijk onderwijs. Dat maakt het lastig om allerlei functies en functienamen te onderscheiden. Een aantal spilfiguren kan een rol spelen: intern begeleider in het primair onderwijs, zorgcoördinator in het voortgezet onderwijs, studieloopbaanbegeleider in het MBO, decaan en psycholoog in het hoger onderwijs en anderen.

Daarnaast is het afwegingskader van toepassing voor leerplichtambtenaren/medewerkers RMC.

In de vernieuwde Aanpak Huiselijk Geweld en Kindermishandeling is voorgesteld een aandachtsfunctionaris verplicht te stellen voor iedereen die met de Meldcode werkt. Voor leerplicht/RMC is het aan te bevelen een aandachtsfunctionaris aan te stellen in het sociaal domein. Voor meer informatie over de aandachtsfunctionaris verwijzen we naar www.lvak.nl.

Binnen deze aanpak is een van de (verplichte) stappen van de Wet Meldcode, stap 2, een deskundige collega of Aandachtsfunctionaris te consulteren. Dat impliceert dat die specifieke deskundigheid ook in huis (binnen de organisatie) aanwezig moet zijn.

Organisaties waar de meldcode op van toepassing is wordt geadviseerd om een Aandachtsfunctionaris aan te stellen. Het bevoegd gezag (bestuur en directie) moet altijd op de hoogte zijn van een melding binnen de Meldcode².

Een school dient een protocol Meldcode Huiselijk geweld en Kindermishandeling voorhanden te hebben waarin is vastgelegd wie wat waar wanneer en hoe doet met betrekking tot (vermoedens van) Huiselijk geweld en/of Kindermishandeling. In dit protocol kunnen ook kinderrechten (www.augeo.nl/jongerentaskforce) worden opgenomen.

Voor Leerplicht en RMC is dit vastgelegd in de Instructie voor de medewerker leerplicht/RMC.

In beiden moet een kindcheck³ zijn opgenomen.

Afwegingskader: onderdeel van de meldcode

Onderstaand figuur toont de vijf stappen uit de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Ter ondersteuning van de beslissingen in stap 5 is in stappen 4 en 5 een afwegingskader toegevoegd. Er is een basisdocument Afwegingskader beschikbaar voor alle beroepsgroepen. Het onderliggende Afwegingskader is de uitwerking voor het Onderwijs, inclusief leerplicht en RMC.

In Stap 5 worden twee beslissingen genomen:

het beslissen of een melding bij Veilig Thuis noodzakelijk is en, vervolgens

het beslissen of het zelf bieden of organiseren van hulp mogelijk is.

Het is van belang dat in stap 5 beide beslissingen en in de genoemde volgorde worden genomen. De betrokken persoon in het onderwijs/de leerplichtambtenaar (dit kan de aandachtsfunctionaris zijn) vraagt zich op basis van signalen en het gesprek met ouders af of melden noodzakelijk is aan de hand van vijf afwegingsvragen. Vervolgens besluit deze of het bieden of organiseren van hulp tot de mogelijkheden van zowel de school/leerplichtambtenaar als de betrokkenen (ouders/verzorgers) behoort. Als melden volgens het afwegingskader noodzakelijk is, moet de tweede beslissingsvraag over eventuele hulp in overleg met betrokkenen en Veilig Thuis beantwoord worden. Melden is niet verplicht en kan ook anoniem.

3. Privacy

Op 25 mei 2018 is de nieuwe privacywetgeving (AVG) van kracht geworden. De AVG is een algemeen kader dat niet inspeelt op specifieke situaties, zoals een vermoeden van kindermishandeling. Daarom geldt als algemene regel dat een specifieke wet voor een bepaalde sector prevaleert boven de algemene norm van de AVG. Dat geldt dus bijvoorbeeld voor de Wetten PO, VO, Leerplichtwet etc. De wet Meldcode gaat dus ook voor de AVG. Het recht om dossier aan te maken en te melden bij Veilig Thuis is dus onverminderd van toepassing.

1 Waar wordt gesproken over leerplicht(ambtenaar) moet ook gelezen worden RMC. Dat staat voor Regionale Meld- en Coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten. Doel van de RMC-functie is het scheppen van voorwaarden voor jongeren om de voor hen hoogst haalbare en meest passende onderwijs- en/of arbeidsmarktpositie te bereiken. Het betreft hier jongeren tot 23 jaar. Deze jongeren kunnen begeleiding krijgen van een RMC-consulent.

2 Een leerplichtambtenaar is in dezen autonoom in zijn beslissing.

3 De kindcheck valt onder stap 1 van de meldcode en is aan de orde wanneer een volwassene of adolescent in een situatie verkeren die minderjarige kinderen (ernstige) schade kan berokkenen. Er moet onderzocht worden in dat geval in een gesprek met ouders/verzorgers of er (nog meer) kinderen bij ouders/verzorgers wonen en wie er voor hen zorgen. Op basis van deze informatie wordt besloten of er verdere actie ondernomen moet worden door de verdere stappen van de meldcode te zetten. Zie ook www.augeo.nl.

Uitwerking van de vijf afwegingsvragen en beslissingen in stappen 4 en 5 van de meldcode voor het Onderwijs en Leerplicht

1. Vermoeden wegen

Ik heb de stappen 1 t/m 3 van de Meldcode doorlopen en

A: op basis van deze doorlopen stappen is er geen actie nodig: dossier vastleggen en sluiten

B: ik heb een sterk vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling

Het bevoegd gezag van mijn school is op de hoogte (in geval het vermoeden door schoolmedewerker wordt geconstateerd). Ga verder naar afweging 2.

2. Veiligheid

Op basis van de stappen 1 t/m 4 van de Meldcode schatten wij als school (functionarissen en bevoegd gezag)/ leerplicht in dat er sprake is van acute en/of structurele onveiligheid:

A: NEE -> ga verder naar afweging 3

B: JA of twijfel -> direct (telefonisch) (anoniem) melding doen bij Veilig Thuis. De afwegingen hierna worden met Veilig Thuis doorlopen.

3. Hulp

Ben ik, of iemand anders in mijn school¹ of een ketenpartner² /ben ik als leerplichtambtenaar in staat om effectieve hulp te bieden of te organiseren en kan de dreiging voor mogelijk huiselijk geweld of kindermishandeling afgewend worden?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis, die binnen 5 werkdagen een besluit neemt en terugkoppelt naar de melder

B: JA -> ga verder met afweging 4

4. Hulp

Aanvaarden de betrokkenen de hulp zoals in afweging 3 is georganiseerd en zijn zij bereid zich actief in te zetten?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis

B: JA -> hulp in gang zetten, termijn afspreken waarop effect meetbaar of merkbaar moet zijn.

Zo concreet mogelijk maken en documenteren. Spreek af wie welke rol heeft en benoem casemanager. Spreek af welke taken alle betrokkenen en specifiek de casemanager heeft, zodat de verwachtingen voor iedereen helder zijn. Leg vast, voer uit en ga verder met afweging 5.

5. Resultaat

Leidt de hulp binnen de afgesproken termijn tot de afgesproken resultaten ten aanzien van de veiligheid, het welzijn en/of het herstel van de direct betrokkenen?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis

B: JA -> hulp afsluiten met vastgelegde afspraken over het monitoren³ van de veiligheid van alle betrokkenen.

1 Hierbij valt te denken aan functionarissen uit de 2e lijnsondersteuning in de school, altijd onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag (dus geen docenten, wel een zorgcoördinator, een vertrouwenspersoon, een orthopedagoog, een schoolpsycholoog, een intern begeleider, een schoolmaatschappelijk werker, ...)

2 Betrokken functionarissen vanuit de gemeente. Per gemeente verschillend; hierbij valt te denken aan de leerplichtambtenaar of een medewerker van een buurt- of wijkteam dat betrokken is bij de school of een medewerker van de GGD/Jeugdgezondheidszorg.

3 Aanbeveling: spreek een nazorgtraject af. Leg termijnen en verwachtingen vast

Begrippen en definities

Algemene meldnormen (leidende principes t.b.v. afwegingskaders)

Het doen van een melding bij Veilig Thuis van mogelijk huiselijk geweld of mogelijke kindermishandeling is een professionele norm en als zodanig noodzakelijk:

Meldnorm A	In ALLE gevallen van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid.
Meldnorm B	In alle ANDERE gevallen waarin de aandachtsfunctionaris/leerplichtambtenaar meent dat hij, gelet op zijn competenties, zijn verantwoordelijkheden en zijn professionele grenzen, in onvoldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan organiseren bij (risico's op) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
Meldnorm C	Als een aandachtsfunctionaris/leerplichtambtenaar die hulp biedt of organiseert om betrokkenen te beschermen tegen het risico op huiselijk geweld en/of kindermishandeling constateert dat de onveiligheid niet stopt of zich herhaalt.

Acute onveiligheid, structurele onveiligheid en disclosure

Acute onveiligheid

Definitie	Een persoon is in direct fysiek gevaar, diens veiligheid is de komende dagen niet gegarandeerd en hij of zij heeft direct bescherming nodig.
Toelichting	Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat een beroepskracht allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) maar bijvoorbeeld ook om het onnodig toedienen van medicijnen of het verrichten van onnodige zorg.

Voorbeelden

- Door geweld toegebrachte verwonding die medische behandeling behoeft.
- (Ernstig) letsel met een vermoeden dat dit is toegebracht, of een poging daartoe.
- Poging tot verwurging.
- Wapengebruik.
- Geweld tijdens de zwangerschap.
- (Vermoeden van) seksueel misbruik of seksueel geweld of seksuele exploitatie van kinderen jonger dan 18 jaar.
- Acute bedreiging om zichzelf of een naaste (waaronder (ex)-partner, kinderen of familielid) te doden, ernstig letsel toe te brengen of hun vrijheid te benemen (familiedrama, eerwraak, vrouwelijke genitale verminking).
- Onthouden van zorg die acuut de gezondheid bedreigt van -9 maanden tot + 100 jaar, waaronder het onthouden van voedsel.
- Als een ouder/verzorger (medische) klachten/aandoeningen bij een kind verzint/aandikt, (medische) onderzoeksgegevens betreffende bij het kind bestaande klachten en afwijkingen vervalst of in het kader van een onderzoek selectief verstrekt of (medische) klachten en afwijkingen bij het kind daadwerkelijk veroorzaakt.
- Vrijheidbeperkende maatregel voor pleger loopt af zonder dat er afdoende veiligheidsmaatregelen genomen zijn.
- Acuut onveilige situatie bestaat of zorg dreigt weg te vallen vanwege suïcidepoging, automutilatie, acuut psychiatrisch beeld, intoxicatie door alcohol of drugs.
- Noodgedwongen vlucht van huis door (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
- een minderjarig kind dat alleen gelaten wordt in huis zonder toezicht en verzorging van een volwassene
- Minderjarigen die opgesloten worden in huis en onthouden worden van eten en drinken
- Minderjarigen die met een alleenstaande ouder leven, waarbij deze ouder een acute psychose krijgt
- etc.

Structurele onveiligheid

Definitie	Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of van geweld.
Toelichting	Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (plegerschap en slachtofferschap) in de toekomst.
Voorbeelden	<ul style="list-style-type: none"> • Minderjarigen die opgroeien bij ouders met zodanig ernstige (psychosociale, relationele) problematiek ten gevolge van verstandelijke beperking, middelenverslaving, psychische problematiek dat de fysieke en emotionele veiligheid van het kind bij herhaling en/of voortdurend wordt bedreigd en de ontwikkelmogelijkheden van deze minderjarigen structureel ingeperkt worden. • Vergelijkbare situaties met kwetsbare ouderen en een mantelzorgver. • Ernstige verwaarlozing die voor jonge opgroeiende kinderen blijvende schade kan veroorzaken. • Escalerende vormen van stalking in partnerrelaties. • Minderjarige die geregeld getuige is van huiselijk geweld tussen ouders. • Minderjarigen die een hoog schoolverzuim hebben. • Minderjarigen die geregeld fysiek mishandeld worden. • etc.

Disclosure

Definitie	Slachtoffers die uit zichzelf een beroepskracht om hulp vragen of zich uiten bij (mogelijk) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
Toelichting	<p>Als een slachtoffer, kind of volwassene, uit zichzelf een beroepskracht om hulp vraagt bij huiselijk geweld en/of kindermishandeling of zich hierover uit zonder hulp te vragen, betekent dit veelal dat het (minderjarige) slachtoffer een acute crisis ervaart en vreest voor de veiligheid en/of het welzijn van zichzelf of gezinsleden.</p> <p>Het met onvoldoende voorbereiding met de ouders/verzorgers bespreken van de (door het slachtoffer) geuite zorgen kan leiden tot (verergering van) situaties van acute of structurele onveiligheid. Dit geldt uitdrukkelijk ook voor specifieke vormen van huiselijk geweld zoals (ex)partnerstalking, huwelijksdwang, mensenhandel, eengerelateerd geweld en oudermishandeling.</p> <p>Een professionele norm tot melden betekent in dit geval zorgvuldige afstemming over de vervolgacties tussen de beroepskracht, Veilig Thuis en het slachtoffer.</p> <p>Bij de keuze voor wel/niet melden staat de veiligheid van het slachtoffer altijd voorop.</p>